

คู่มือ

การซ้อมแผนป้องกันการกลับมาแพร่เชื้อใหม่

โรคไข้มาลาเรีย

ระดับจังหวัด

Guideline for Prevention of Re-establishment
of Malaria Transmission in Thailand:

กรมควบคุมโรค
กองโรคติดต่อภายใน

คู่มือ

การซ้อมแผนป้องกันการกลับมาแพร่เชื้อใหม่

โรคไข้มาลาเรีย

ระดับจังหวัด

Guideline for Prevention of Re-establishment
of Malaria Transmission in Thailand:

กรมควบคุมโรค
กองโรคติดต่อภายใน

คู่มือการซ่อมแผนป้องกัน การกลับมาแพร่เชื้อใหม่ โรคไข้มาลาเรีย ระดับจังหวัด

Guideline for Prevention of Re-establishment of Malaria Transmission on Thailand

ที่ปรึกษา

1. รศ.ดร.นายแพทย์ประตูป สิงหสิวานนท์
2. ศ.พญ.ศรีวิชา ครุฑสูตร
3. ดร.พญ.ฉันทนา ผดุงทศ
4. นพ.วิชัย สติมัย
5. นางสาวประทีป รธรรมรักษ์
6. Dr.Deyer Gopinath
7. Dr.David Sintasath
8. ดร.สถาปนา เนาวัฒน์

คณะผู้จัดทำ

1. ดร.ประยุทธ สุดาภิพย์
2. ดร.รุ่งระวี ทิพย์มนตรี
3. นางสาวเจิดสุดา กาญจนสุวรรณ
4. ดร.ศิริพร ยงชัยตระกูล
5. นางสาววรรณฯ ศรีสังจักษ์
6. นางสาวสุรวดี ทิจการ
7. นางสาวอิสรา ศรีสอาด
8. นางสาวธรรณีการ ทองอาด
9. นางสาวจินตนา ไชยวัฒน์

จัดทำโดย : กองโรคติดต่อฯ โดยแมลง กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข

เผยแพร่ : กันยายน 2567

ออกแบบโดย : สำนักพิมพ์อักษรกราฟฟิคแอนดี้ดีไซน์ กรุงเทพฯ

ISBN (E-Book) : 978-616-11-5312-0

สารบัญ

1. ความเป็นมาและความสำคัญ	5
2. คำอธิบายการใช้ คู่มือการฝึกซ้อมแผนและทำแผน	7
3. คู่มือสำหรับ ผู้จัดการซ้อมแผน (organizer)	8
3.1. ขั้นตอนการเตรียมงาน	8
3.2. ตัวอย่างกิจกรรม	9
3.3. สถานการณ์สมมุติสำหรับการซ้อมแผนชนิดบนโต๊ะ ระดับจังหวัด	18
4. คู่มือสำหรับวิทยากร	22
4.1. การเตรียมตัวก่อนการฝึกซ้อมสำหรับวิทยากร	22
4.2. หน้าที่วิทยากร	22
4.3. แนวคำตอบสำหรับการเตรียมความพร้อมและตอบสนอง แต่ละสถานการณ์สมมุติตามมาตรการต่างๆ	25
4.4. การอภิปรายสรุปผลการฝึกซ้อม	30
4.5. แนวทางการประเมินผลการฝึกซ้อม	30
5. คู่มือสำหรับผู้เข้าร่วมการฝึกซ้อมแผน (Participant)	31
5.1. ความเป็นมา	32
5.2. วัตถุประสงค์	32
5.3. โครงสร้างของการซ้อมแผน	33
5.4. เอกสารอ้างอิง/แหล่งข้อมูลที่เป็น/ วัสดุ อุปกรณ์	33
5.5. แนวทางการอภิปรายในกลุ่ม	34
5.6. ข้อตกลงเบื้องต้นของการซ้อมแผน	34
5.7. การจัดกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องในการฝึกซ้อม	35
5.8. ขั้นตอนการฝึกซ้อม	35
ภาคผนวก	37
ภาคผนวกที่ 1 แบบบันทึกรายการกิจกรรมตามมาตรการ	38
ภาคผนวกที่ 2 แบบประเมินสำหรับฝึกซ้อมแผน (ตัวอย่าง)	39

1

ความเป็นมา และความสำคัญ

ประเทศไทยได้เร่งรัดดำเนินการควบคุมและป้องกันโรคไข้มาลาเรียโดยขยายมาตรการต่อโรคไข้มาลาเรียให้ครอบคลุมทุกกลุ่มประชากรและพื้นที่เสี่ยงทั่วประเทศส่งผลให้อัตราอุบัติการณ์โรคไข้มาลาเรียลดลงอย่างมาก องค์การอนามัยโลกได้สนับสนุนและส่งเสริมให้ประเทศที่มีอัตราอุบัติการณ์โรคน้อยกว่า 1 ต่อประชากรพันคน ดำเนินนโยบายการกำจัดโรคไข้มาลาเรีย (Malaria Elimination) ซึ่งประเทศไทยมีอัตราอุบัติการณ์โรคน้อยกว่า 1 ต่อประชากรพันคนตั้งแต่ปี 2550 ถึงแม้ว่าจะมีปัญหาเชื้อมาลาเรียดื้อยา รักษา อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยมีศักยภาพที่จะดำเนินการกำจัดโรคไข้มาลาเรียได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การกำจัดโรคไข้มาลาเรียดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การกำจัดโรคไข้มาลาเรียประเทศไทย พ.ศ. 2560 - 2569 มีเป้าหมายคือ ประเทศไทยปลอดจากโรคไข้มาลาเรียภายในปี 2567 โดยอาศัยกลไกการขับเคลื่อนในระดับนโยบายผ่านคณะกรรมการอำนวยการกำจัดโรคไข้มาลาเรียแห่งชาติ (รองนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน) และคณะกรรมการบริหารการกำจัดโรคไข้มาลาเรียแห่งชาติ (ปลัดกระทรวงสาธารณสุขเป็นประธาน) สำหรับในระดับจังหวัดขับเคลื่อนการดำเนินงานผ่านคณะกรรมการโรคติดต่อจังหวัด ตาม พรบ. โรคติดต่อ พ.ศ. 2558 ซึ่งโรคไข้มาลาเรียถูกกำหนดให้เป็นหนึ่งในโรคที่ต้องกำจัดตามพันธะสัญญานานาชาติ ซึ่งการจะบรรลุเป้าหมายกำจัดโรคไข้มาลาเรียจะต้องอาศัยองค์ความรู้ ข้อมูลและทักษะทางวิชาการ ความมุ่งมั่น ความร่วมมือจากหลายภาคส่วนรวมทั้งการระดมงบประมาณจากภายในประเทศ และทรัพยากรที่มีมาใช้ให้เป็นประโยชน์ให้มากที่สุด

จากการดำเนินการที่ผ่านมา ประเทศไทยประสบความสำเร็จในการกำจัดมาลาเรียอย่างต่อเนื่องจึงริเริ่มการประเมินรับรองจังหวัดปลอดไข้มาลาเรียในปี พ.ศ. 2561 เป็นปีแรก ให้การรับรองโดย กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข โดยมีจังหวัดเป้าหมายในการประเมินจำนวนทั้งสิ้น ๓๕ จังหวัด ซึ่งเป็นท้องที่ผสมผสานงานควบคุมโรคไข้มาลาเรียเข้าสู่ระบบการบริการสาธารณสุขในระดับจังหวัด ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 และจังหวัดรับรองการปลอดมาลาเรียตั้งแต่ปี พ.ศ. 2561 จากการประเมินทางด้านระบาดวิทยา ซึ่งไม่มีการติดเชื้อในพื้นที่และแหล่งแพร่เชื้อ

ปัจจุบันประเทศไทยมีจังหวัดปลอดโรคไข้มาลาเรียที่ผ่านการประเมินรับรอง ณ ปี 2566 จำนวนทั้งสิ้น 42 จังหวัด ได้แก่ กรุงเทพมหานคร นนทบุรี ปทุมธานี อ่างทอง พระนครศรีอยุธยา สิงห์บุรี นครปฐม สมุทรสาคร สมุทรสงคราม สมุทรปราการ ชัยนาท พิจิตร มหาสารคาม ปัตตานี อุดรธานี ขอนแก่น เพชรบูรณ์ หนองคาย หนองบัวลำภู เลย ร้อยเอ็ด อานาจเจริญ ลพบุรี นครนายก สุโขทัย นครสวรรค์ นครพนม บึงกาฬ ตราด พัทลุง อุดรดิตถ์ แพร่ สตูล เชียงราย บุรีรัมย์ ลำปาง กาฬสินธุ์ ยโสธร นครศรีธรรมราช ระยอง ปราจีน และสกลนคร โดยพบผู้ป่วยติดเชื้อในพื้นที่หลังจากผ่านการประเมินและประกาศรับรองเป็นจังหวัดปลอดโรคไข้มาลาเรีย จำนวน 7 จังหวัด ได้แก่ ชัยภูมิ ภูเก็ต พะนุญโลก ลำพูน กำแพงเพชร สระบุรี และสุพรรณบุรี ซึ่งการกลับมาแพร่เชื้อหรือมีการระบาดของมาลาเรียจะเกิดขึ้นได้ มีสาเหตุหลายประการ โดยทั่วไปจะพบการระบาดเป็นจุดเล็ก ๆ ในพื้นที่ที่หยุดการแพร่เชื้อแล้ว ทำให้เกิดการระบาดหากไม่มีการเฝ้าระวังที่เข้มแข็งการระบาดอาจขยายวงกว้างได้อย่างรวดเร็ว

ปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมให้เกิดมาลาเรียระบาด ได้แก่ ความไวรับของพื้นที่ (Receptivity) คือ ความสามารถของระบบนิเวศวิทยาของพื้นที่หนึ่ง ๆ ที่จะเอื้อให้เกิดการแพร่เชื้อมาลาเรียขึ้นได้ (เช่น การมียุงพาหะหรือภูมิอากาศสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมกับการเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ยุงพาหะ) และความเปราะบางของพื้นที่ (Vulnerability) คือ ความเป็นไปได้ในการนำเชื้อมาลาเรียเข้ามาในพื้นที่ (เช่น มีจำนวนคนหรือกลุ่มชนที่มีเชื้อในร่างกาย และ/หรือมียุงก้นปล่องนำเชื้อเข้ามาในพื้นที่)

บทเรียนจากบางจังหวัดและจากต่างประเทศที่เผชิญกับการกลับมาแพร่เชื้อใหม่ ได้แก่ ในสถานการณ์ที่จำนวนผู้ป่วยโรคไข้มาลาเรียลดลงมาก จนไม่มีการแพร่เชื้อหรือติดเชื้อในพื้นที่หรือจังหวัดแล้ว ทำให้ความสนใจ งบประมาณ ตลอดจนการเฝ้าระวังทักษะในการตรวจวินิจฉัยรักษา ลดถอยลง ไม่มีการสำรวจเวกเตอร์ที่สำคัญเช่น ยาดานมาลาเรียไว้ เมื่อมีผู้ป่วยนำเชื้อจากพื้นที่อื่นเข้ามาจึงไม่สามารถเข้าถึงการรักษาที่รวดเร็วได้ เจ้าหน้าที่อาจไม่สงสัยว่าเป็นโรคไข้มาลาเรียเพราะหยุดไปนานแล้ว และถ้ายังมียุงก้นปล่องอยู่ ก็อาจทำให้มาลาเรียกลับมาระบาดใหม่ได้

ฉะนั้นจังหวัดจะต้องพิจารณาประเมินดูการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยทั้งสองอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้สามารถคาดการณ์หรือพยากรณ์การระบาดล่วงหน้าได้ และป้องกันการกลับมาแพร่เชื้อมาลาเรียใหม่ในพื้นที่ ทั้งในด้านการป้องกัน การเตรียมความพร้อมและการตอบโต้เมื่อมีการระบาดของโรคไข้มาลาเรียเกิดขึ้น ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีแนวทางป้องกันการกลับมาแพร่เชื้อใหม่ของโรคไข้มาลาเรียและสามารถจัดการควบคุมโรคไม่ให้เกิดการแพร่ระบาดได้อย่างมีประสิทธิภาพเป็นมาตรฐานเดียวกันผ่านการฝึกซ้อมแผน โดยการฝึกซ้อมแผนมีวัตถุประสงค์เพื่อ ชักซ้อมความเข้าใจของผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน และปรับปรุงแก้ไขแผนให้มีความพร้อมหากเกิดการกลับมาแพร่เชื้อใหม่ของโรคไข้มาลาเรียในจังหวัดปลอดโรคไข้มาลาเรีย

คู่มือการฝึกซ้อมแผนชนิดบนโต๊ะ (Tabletop Exercise) นี้เป็นเพียงแนวทางและเครื่องมือในการดำเนินงานโดยทางผู้จัดสามารถนำไปประยุกต์ใช้ และฝึกซ้อมตามความเหมาะสมของแต่ละจังหวัดโดยนำไปฝึกซ้อมภายในจังหวัดได้เอง โดยขอรับการสนับสนุนด้านวิชาการและวิทยากรจากสำนักงานป้องกันควบคุมโรคเขต หรือกองโรคติดต่อภายในโดยแมลง กรมควบคุมโรคได้

2

คำอธิบายการใช้ คู่มือการ ฝึกซ้อมแผนและทำแผน

ชุดเครื่องมือการซ้อมและทำแผนนี้ ประกอบด้วย

1. เอกสารแผนป้องกันการกลับมาแพร่เชื้อใหม่ ประเทศไทย ใช้เป็นเอกสารอ้างอิง คู่กับ เอกสารคู่มือการซ้อมแผน
2. เอกสารแผนป้องกันการกลับมาแพร่เชื้อใหม่ ระดับจังหวัด (ฉบับตัวอย่าง) ใช้เป็นเอกสารอ้างอิง คู่กับ เอกสารคู่มือการซ้อมแผนสำหรับวิทยากรเพื่อใช้ศึกษาและเสริมความเข้าใจในระหว่างทำกลุ่ม
3. คู่มือการซ้อมแผนและจัดทำแผนการป้องกันการแพร่เชื้อใหม่ประกอบด้วย แนวทางการฝึกซ้อมสำหรับผู้จัดการฝึกซ้อม วิทยากรและผู้เข้าร่วมการฝึก รวมทั้งการจัดทำแผนหลังจากฝึกซ้อม
4. แนวคำตอบของสถานการณ์สมมุติสำหรับวิทยากร
5. QR code ดาว์นโหลดเอกสารอ้างอิง และวิดีโอการบรรยายความรู้เรื่องโรคไข้มาลาเรียเพื่อให้ผู้เข้าร่วมการซ้อมแผน มีความรู้ความเข้าใจเรื่องโรคไข้มาลาเรียและกิจกรรมตามมาตรการต่าง ๆ เบื้องต้น โดยเอกสารเป็นรูปเล่ม อาจจัดไว้ประจำกลุ่มระหว่างซ้อมแผน โดยผู้จัดอาจจัดส่งลิงค์เพื่อดาว์นโหลดเอกสารเพื่อทำการศึกษาก่อนการซ้อมแผน

3

คู่มือสำหรับ ผู้จัดการซ้อมแผน
(organizer)

ผู้จัดการซ้อมแผน (organizer) เป็นผู้ที่ได้รับมอบหมายให้มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดทำแผนป้องกันและการกลับมาแพร่เชื้อใหม่ (POR plan) โดยคาดหวังให้กลุ่มงานควบคุมโรค สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเป็นผู้จัดการซ้อมแผนและจัดทำแผนป้องกันการกลับมาแพร่เชื้อใหม่ของจังหวัด ทั้งนี้ สามารถนำเนื้อหาในคู่มือไปประยุกต์ใช้ตามวัตถุประสงค์และความเหมาะสมของจังหวัด โดยมีขั้นตอนการเตรียมงานดังนี้

3.1 ขั้นตอนการเตรียมงาน

1. ขออนุมัติโครงการ (ดูตัวอย่างการเขียนโครงการ 3.2.1)
2. จัดทำหนังสือไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยผู้แทนจากหน่วยงานที่เข้าร่วมการซ้อมแผนควรเป็นผู้ที่สามารถตัดสินใจในการปฏิบัติงานได้
3. เตรียมห้องประชุมที่มีขนาดเหมาะสมเพื่อรองรับการจัดกิจกรรมกลุ่มตามมาตรการหลัก 4 -5 กลุ่ม กลุ่มละประมาณ 10 - 15 คน โดยจำนวนกลุ่มอาจปรับตามความเหมาะสมของจำนวนผู้เข้าร่วมของแต่ละจังหวัด แต่การจัดโต๊ะทำกลุ่มควรเป็นรูปตัวยู หรือโต๊ะกลมที่สามารถสนทนามองเห็นกันได้ และมีระยะห่างจากกลุ่มอื่น ๆ เพื่อไม่ให้เกิดเสียงรบกวน (ตัวอย่างแผนผังการซ้อมแผน 3.2.3)
4. จัดเตรียมวิทยากรบรรยาย วิทยากรกลาง และวิทยากรกลางซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในจังหวัด จากสำนักงานป้องกันควบคุมโรค ศูนย์ควบคุมโรคติดต่อฯ โดยแมลง หรือหน่วยงานอื่นตามที่ผู้จัดการฝึกซ้อมพิจารณา
5. จัดเตรียมสถานการณ์สมมุติสำหรับการซ้อมแผน โดยพิจารณาจากตัวอย่างสถานการณ์สมมุติในคู่มือนี้ โดยปรับให้เป็นข้อมูลทั่วไปของจังหวัดและสถานการณ์โรคปัจจุบันของจังหวัดให้เหมาะสม
6. จัดเตรียมเอกสารสำหรับวิทยากร (ตามเอกสารบทที่ 4 คู่มือวิทยากร) ควรมีการประชุมวิทยากรก่อนการซ้อมแผน เพื่อตกลงแนวทางในการอภิปรายกลุ่ม แนวคำถามและคำตอบ ประสานวิทยากรกลุ่มเตรียมอภิปรายผลการซ้อมแผน ประเมินผลการฝึกซ้อมหลังสิ้นสุดการซ้อมแต่ละวันเพื่อปรับปรุงการซ้อมแผนในวันถัดไป
7. จัดเตรียมเอกสารสำหรับผู้เข้าร่วมการฝึกทุกคน ๆ คนละ 1 ชุด (ตามเอกสารบทที่ 5.4 สำหรับผู้เข้าการซ้อมแผน)
8. จัดเตรียมแบบบันทึกทั้งหมดในการฝึกซ้อม (ภาคผนวก 1)

9. ควรเตรียมวัสดุอุปกรณ์สำหรับการประชุม ควรเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ เช่น กระดาษ flip chart ปากกาเขียน flip chart กระดาษโน้ตสีขนาดต่าง ๆ หากต้องการให้แต่ละกลุ่มนำเสนอผลการอภิปรายโดยใช้คอมพิวเตอร์ควรแจ้งให้ผู้เข้าประชุมเตรียมจัดเตรียมคอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ก หรือแท็บเล็ตที่สามารถจัดทำโปรแกรมที่เหมาะสมสำหรับการนำเสนอได้
10. ผู้จัดการประชุมเก็บรวบรวม บันทึก ผลการนำเสนอ แบบประเมินผลการประชุม และสรุปผลการประชุม (ตามตัวอย่างการอภิปรายสรุปผลข้อ 4.4 และการประเมินผล 4.5) และนำผลการประชุมไปจัดทำแผนปฏิบัติการเตรียมความพร้อมป้องกันการแพร่เชื้อใหม่ระดับจังหวัดให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น โดยกำหนดช่วงเวลาในการปรับปรุงและประสานผู้เข้าร่วมการประชุมในการตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้ง (ถ้าจำเป็น)
11. ผู้จัดการประชุมจัดส่งไฟล์แผนปฏิบัติการเตรียมความพร้อมป้องกันการแพร่เชื้อใหม่ให้แก่กลุ่มมาลาเรีย กองโรคติดต่อ นำโดยแมลง กรมควบคุมโรค email:malaria.raei@gmail.com หมายเลขโทรศัพท์กองโรคติดต่อ นำโดยแมลง 02 590 3114, 02 590 3102 โทรสาร 02 591 8422 เพื่อติดตามความก้าวหน้าในการจัดแผนต่อไป

3.2 ตัวอย่างกิจกรรม

3.2.1 การเขียนโครงการ (ตัวอย่าง)

โครงการ

ประชุมเชิงปฏิบัติการซ้อมแผนชนิดบนโต๊ะเพื่อป้องกันการแพร่เชื้อใหม่โรคไข้มาลาเรีย ระดับจังหวัด

1. หลักการและเหตุผล

โรคไข้มาลาเรีย เป็นโรคติดต่อที่มียุงกัดเป็นพาหะ ปัจจุบันยังคงเป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญของจังหวัดที่มีพื้นที่ติดต่อกับชายแดน ซึ่งในปี พ.ศ. 2566 พบว่ามีการระบาดของโรคไข้มาลาเรียในจังหวัดที่มีชายแดนติดต่อกับประเทศเมียนมา ได้แก่ จังหวัดแม่ฮ่องสอน จังหวัดตาก จังหวัดกาญจนบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ จังหวัดราชบุรี และจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จากข้อมูลระบบมาลาเรียออนไลน์ ปีงบประมาณ 2566 (1 ตุลาคม 2565 - 30 กันยายน 2566) พบรายงานผู้ป่วยโรคไข้มาลาเรีย จำนวน 16,525 ราย จำนวนผู้ป่วยเพิ่มขึ้นจากปีงบประมาณ 2565 คิดเป็น 2 เท่า อัตราป่วย 0.25 ต่อประชากรพันราย เป็นคนไทย 7,442 ราย (ร้อยละ 45) และต่างชาติ 9,083 ราย (ร้อยละ 55) ผู้ป่วยส่วนใหญ่เป็นเพศชาย สัดส่วนเพศชายต่อเพศหญิงเท่ากับ 2 : 1 ซึ่งอยู่ในกลุ่มอายุวัยทำงาน ชนิดเชื้อส่วนใหญ่ คือ ชนิดไวแวกซ์ 15,532 ราย (ร้อยละ 94) ชนิดฟัลซิพารัม จำนวน 573 ราย (ร้อยละ 3.5) ชนิดโนโซ 275 ราย (ร้อยละ 1.7) ตามลำดับ พบผู้เสียชีวิต จำนวน 4 ราย จังหวัดตาก 3 ราย และเชียงใหม่ 1 ราย นอกจากนี้มีกลุ่มบ้านที่มีรายงานผู้ป่วยติดเชื้อมาในพื้นที่ปัจจุบัน (พื้นที่ A1) จำนวน 815 กลุ่มบ้าน จากสถานการณ์ดังกล่าวส่งผลต่อเป้าหมายการกำจัดโรคไข้มาลาเรียประเทศไทย

ดังนั้น สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด..... จึงจัดทำโครงการประชุมเชิงปฏิบัติการการจัดทำแผนป้องกันการเตรียมความพร้อมรับมือการกลับมาแพร่เชื้อใหม่โรคไข้มาลาเรียในระดับจังหวัด ซึ่งจังหวัด.....เป็นหนึ่งในจังหวัดที่ได้รับการประกาศเป็นจังหวัดปลอดไข้มาลาเรียเป็นที่เรียบร้อยแล้ว รวมทั้งจังหวัดที่หยุดการแพร่เชื้อโรคไข้มาลาเรียไปแล้วแต่ยังไม่ครบ 3 ปี เพื่อดำเนินการจัดทำแผนป้องกันการเตรียมความพร้อมรับมือการกลับมาแพร่เชื้อใหม่โรคไข้มาลาเรียระดับจังหวัด โดยความร่วมมือระหว่างสำนักงานป้องกันควบคุมโรค ศูนย์ควบคุมโรคติดต่อ นำโดยแมลง สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพระดับตำบล และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการกำหนดมาตรการป้องกันการกลับมาแพร่เชื้อใหม่ในพื้นที่รับผิดชอบในระยะต่อไป

2. วัตถุประสงค์

1. เพื่อจัดทำแผนป้องกันการเตรียมความพร้อมรับมือการกลับมาแพร่เชื้อใหม่โรคไข้มาลาเรียระดับจังหวัด
2. เพื่อทดสอบประเมินความพร้อมและประสิทธิภาพของการดำเนินกิจกรรมและมาตรการต่าง ๆ เพื่อป้องกันการกลับมาแพร่เชื้อใหม่ Prevention of re-establishment of malaria (POR) โดยเฉพาะปฏิบัติการ เมื่อมีการพบผู้ป่วยติดเชื้อมาลาเรีย รวมทั้งบทบาทและการประสานงานระหว่างหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และชุมชน
3. เพื่อให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขในทุกระดับจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีโอกาสทบทวนความรู้เกี่ยวกับการกำจัดโรคไข้มาลาเรีย และการป้องกันการกลับมาแพร่เชื้อใหม่
4. เพื่อช่วยในการปรับแผน POR ของจังหวัดให้มีความเหมาะสม
3. วิธีการจัดประชุม บรรยาย/ประชุมกลุ่ม/การฝึกซ้อม และนำเสนอ
4. งบประมาณ ของจังหวัด
5. ระยะเวลาดำเนินการและสถานที่ 2 วัน สถานที่ในจังหวัด
6. กลุ่มเป้าหมาย
สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด โรงพยาบาล สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพระดับตำบล องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วิทยากร (รวม สคร. ศตม.) จำนวน 10 คน คณะทำงาน 10 คน รวมทั้งสิ้น 120 คน
7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ
 1. บุคลากรในจังหวัดเข้าใจความเสี่ยงต่อการกลับมาแพร่เชื้อใหม่ของโรคไข้มาลาเรีย และบทบาทหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในการป้องกันและแก้ไขปัญหา
 2. บุคลากรได้ร่วมกันปรับปรุงแผนป้องกันการกลับมาแพร่เชื้อใหม่โรคไข้มาลาเรียระดับจังหวัดให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น
 3. ปรับปรุงกลไกการประสานงานระหว่างหน่วยงานในจังหวัดให้มีความชัดเจนและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
8. ผู้รับผิดชอบโครงการ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด
9. ผู้เสนอโครงการ

(นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัด)

3.2.2 กำหนดการประชุม

กำหนดการประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง

การจัดทำแผนป้องกันการกลับมาแพร่เชื้อใหม่โรคโปลิโอมาลาเรีย จังหวัด.....

วันที่ 1

08.30 - 08.45 น.	ลงทะเบียน
08.45 - 09.00 น.	เปิดการประชุม กล่าวเปิดโดย กล่าวรายงานโดย นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัด
09.00 - 09.30 น.	บรรยาย เรื่อง แนวทางการป้องกันการกลับมาแพร่เชื้อใหม่ โดย วิทยากร
09.30 - 10.00 น.	ทบทวนร่างแผนป้องกันการกลับมาแพร่เชื้อใหม่จังหวัด โดย วิทยากร สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด
10.00 - 11.00 น.	บรรยาย แนะนำการฝึกซ้อมแผน (Table Top Exercise: TTX) แผนการป้องกันการกลับมาแพร่เชื้อใหม่ (Prevention of Re-establishment: POR) โดย วิทยากร
11.00 - 12.00 น.	แบ่งกลุ่มฝึกปฏิบัติ 4 กลุ่ม จัดทำแผนป้องกันการกลับมาแพร่เชื้อใหม่ (Prevention of Re-establishment) ตามมาตรการตามมาตรฐานและนำเสนอผลการอภิปรายกลุ่ม ตามเหตุการณ์สมมุติแต่ละข้อ กลุ่มละ 5 นาที
12.00 - 13.00 น.	พักรับประทานอาหารกลางวัน
13.00 - 16.30 น.	แบ่งกลุ่มฝึกปฏิบัติ 4 กลุ่ม จัดทำแผนป้องกันการกลับมาแพร่เชื้อใหม่ (Prevention of Re-establishment) ตามมาตรการและนำเสนอผลการอภิปรายกลุ่ม ตามเหตุการณ์สมมุติแต่ละข้อ กลุ่มละ 5 นาที

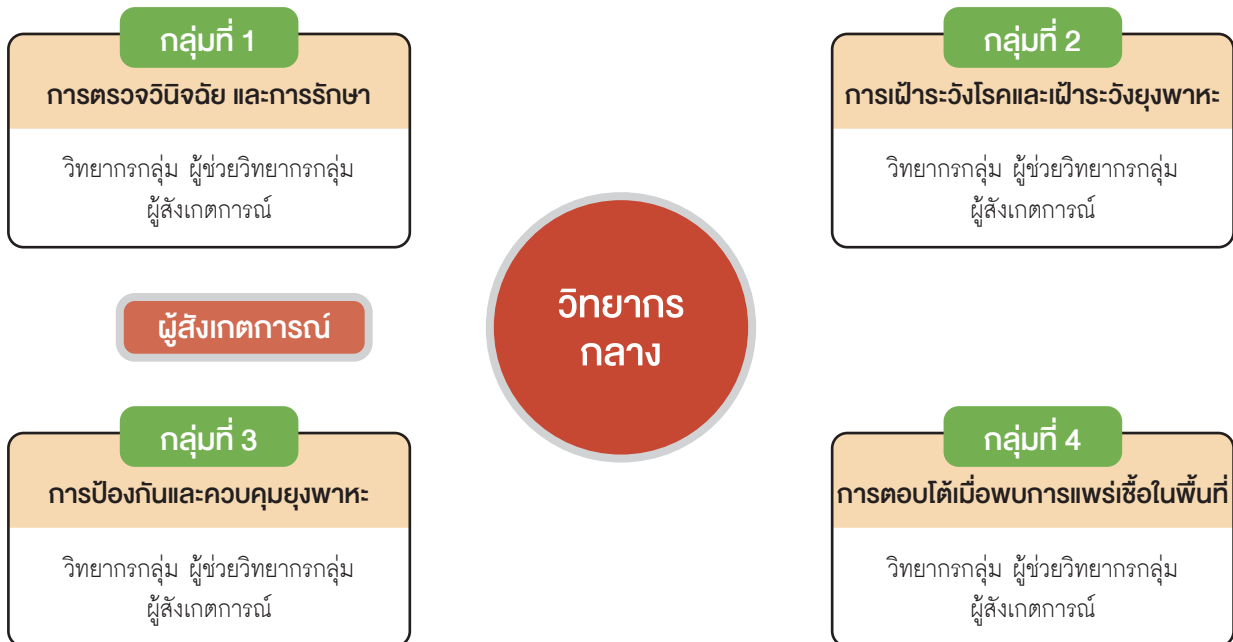
วันที่ 2

08.30 - 09.30 น.	ทบทวนผลการประชุมกลุ่มจัดทำแผนป้องกันการกลับมาแพร่เชื้อใหม่ ตามมาตรการ โดย วิทยากร/ผู้จัดการซ้อมแผน
09.30 - 10.00 น.	ชี้แจง การแบ่งกลุ่มฝึกปฏิบัติ 4 กลุ่ม จัดทำแผนป้องกันการกลับมาแพร่เชื้อใหม่ (Prevention of Re-establishment) ตามพื้นที่เสี่ยง โดย วิทยากร
10.00 - 11.30 น.	สรุปกิจกรรมการฝึกซ้อมแผนป้องกันการกลับมาแพร่เชื้อใหม่ โดย วิทยากรกลาง
11.30 - 12.00 น.	นำเสนอ การปรับแผนการป้องกันการกลับมาแพร่เชื้อใหม่ (Prevention of Re-establishment) ตามพื้นที่ โดย ผู้แทนกลุ่ม
12.00 - 13.00 น.	พักรับประทานอาหารกลางวัน
13.00 - 16.30 น.	อภิปราย ข้อเสนอแนะ และปิดการประชุม

* พักรับประทานอาหารว่างและเครื่องดื่ม เวลา 10.30 - 10.45 น. และ 14.30 - 14.45 น.*

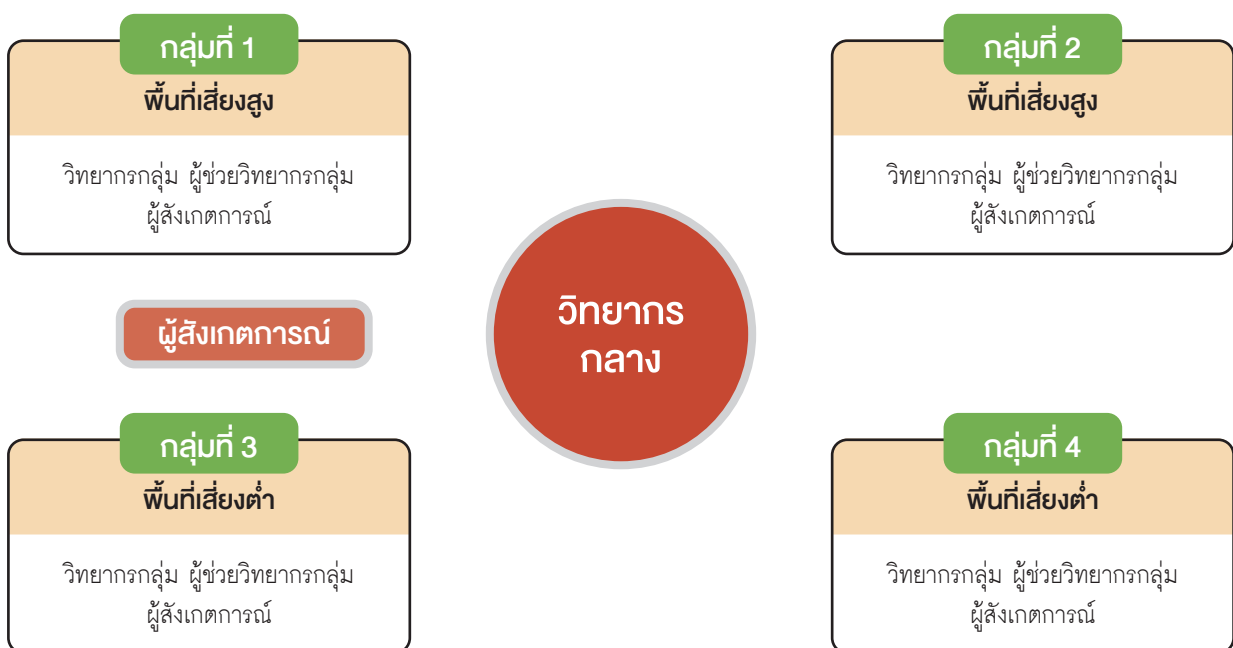
3.2.3 การจัดแผนผังการซ้อมแผนชนิดบนโต๊ะ

การจัดแผนผังกลุ่มตามมาตรการ

หมายเหตุ: การจัดแผนผังอาจปรับได้ตามความเหมาะสมกับสถานการณ์และวัตถุประสงค์ และสภาพแวดล้อมของจังหวัด

การจัดกลุ่มตามระดับพื้นที่เสี่ยง

หมายเหตุ: การจัดแผนผังอาจปรับได้ตามความเหมาะสมกับสถานการณ์และวัตถุประสงค์ และสภาพแวดล้อมของจังหวัด

3.2.4 การจัดกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้อง

ผู้จัดการซ้อมแผนเป็นผู้จัดทำรายนามบุคคลที่เกี่ยวข้องในการฝึกซ้อม ซึ่งประกอบได้ด้วยบุคคลที่เกี่ยวข้องจำนวน 5 กลุ่ม คือ ผู้เข้าร่วมการฝึก วิทยากรกลาง วิทยากรกลุ่ม ผู้ช่วยวิทยากรกลุ่ม และผู้สังเกตการณ์ โดยมีคุณสมบัติ จำนวน บทบาทหน้าที่ในแต่ละกลุ่ม ตามรายละเอียด ดังนี้

ประเภทบุคคล	คุณสมบัติ :	จำนวน	บทบาท
ผู้เข้าร่วมการซ้อมแผน (Participant)	ผู้บริหารหรือผู้ปฏิบัติงานจริงในหน่วยงานระดับจังหวัดที่มีบทบาทหน้าที่เกี่ยวข้องในกรณีที่พบผู้ป่วยมาลาเรียในพื้นที่ รวมทั้งสามารถอธิบายและมีความเข้าใจในหน่วยงานที่ได้รับเชิญเพื่อร่วมการซ้อมแผน	ตามปริมาณของหน่วยงานในแต่ละจังหวัด แต่ไม่ควรมากเกินไปจนกระทั่งไม่สามารถดำเนินการระดมการกลุ่มได้	ตอบสนองต่อสถานการณ์ สมมุติที่กำหนดไว้ ตามบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบในหน่วยงานของผู้เข้าร่วมการฝึก
วิทยากรกลาง (Central facilitator)	- เป็นผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับแผนเตรียมความพร้อมป้องกันการกลับมาแพร่เชื้อใหม่ และมีความรู้เกี่ยวกับแผนยุทธศาสตร์การกำจัดโรคไข้มาลาเรียเป็นอย่างดี - สามารถดำเนินการ/ปรับเปลี่ยนการฝึกซ้อมได้ตามสถานการณ์และความเหมาะสม - มีปฏิสัมพันธ์และประสานงานที่ดีกับกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องในการฝึกซ้อม - อาจพิจารณาเชิญวิทยากรจากสำนักงานป้องกันควบคุมโรคเขตจำนวน 1 ท่านที่มีประสบการณ์หรือ ได้เข้าร่วมการประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่องการป้องกันการกลับมาแพร่เชื้อใหม่ที่จัดโดยกองโรคติดต่อภายในโดยแมลง กรมควบคุมโรค	2 ท่าน (ควรเป็นวิทยากรกลางจากสำนักงานป้องกันควบคุมโรค 1 ท่านและจากสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด 1 ท่าน)	- ดำเนินการฝึกซ้อมให้เป็นไปตามกำหนดการ และเตรียมอภิปราย สรุปผลการฝึกซ้อมแผนหลังการซ้อมแผนในแต่ละวัน และวันสุดท้ายของการฝึกซ้อม - สรุปผลการประเมินการซ้อมแผนและการให้ข้อเสนอแนะ รวมทั้งรวบรวมข้อเสนอแนะจากวิทยากรกลุ่ม ผู้เข้าร่วมการซ้อมแผน และผู้สังเกตการณ์
วิทยากรกลุ่ม (Group facilitator)	ควรเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติของการเป็นวิทยากรที่เลี้ยงกลุ่มที่ดีและมีประสบการณ์ หรือ วิทยากรกลุ่มจากสำนักป้องกันควบคุมโรคเขต ศูนย์ควบคุมโรคติดต่อภายในโดยแมลง สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดที่เคยได้เข้าร่วมการประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่องการป้องกันการกลับมาแพร่เชื้อใหม่ที่จัดโดยกองโรคติดต่อภายในโดยแมลง กรมควบคุมโรค และมีความรู้ในความชำนาญเฉพาะด้านดังนี้ กลุ่มที่ 1 การวินิจฉัยและการรักษา : ผู้รับผิดชอบการตรวจทางห้องปฏิบัติการของโรงพยาบาลและผู้รับผิดชอบงานวินิจฉัยและรักษาผู้ป่วย และผู้รับผิดชอบงานคลังยาและพัสดุ	4 ท่าน กลุ่มละ 1 ท่าน	ดำเนินการระดมการกลุ่มและเป็นวิทยากรที่เลี้ยงให้แต่ละกลุ่ม ตลอดจนประสานกับวิทยากรกลาง เพื่อเตรียมสรุปผลการฝึกซ้อมแผน

ประเภทบุคคล	คุณสมบัติ :	จำนวน	บทบาท
	กลุ่มที่ 2 การเฝ้าระวังและการเฝ้าระวังยุ่งพาหะ : ผู้รับผิดชอบงานเฝ้าระวัง หรือทีมเฝ้าระวังสอบสวนเคลื่อนที่เร็ว (Surveillance and Rapid Response Team: SRRT) กลุ่มที่ 3 การป้องกันและควบคุมยุ่งพาหะ : ผู้รับผิดชอบงานกักกักกักกัก งานประชาสัมพันธ์ สุศึกษา งานป้องกันและควบคุมโรค กลุ่มที่ 4 กลุ่มตอบโต้ : คณะกรรมการโรคติดต่อของจังหวัด หรือผู้รับผิดชอบงานที่มีประสบการณ์ หรือสามารถทำงานร่วมกับชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและองค์กรเอกชน ทีมเฝ้าระวังสอบสวนเคลื่อนที่เร็ว		
ผู้ช่วยวิทยากรกลุ่ม (Assistant Group facilitator)	คล้ายกับวิทยากรกลุ่ม แต่อาจมีอาวุโส หรือประสบการณ์น้อยกว่า	4 ท่าน กลุ่มละ 1-2 ท่าน	- สังเกตกระบวนการกลุ่มในภาพรวม ช่วยเหลือวิทยากรกลุ่มในการอภิปรายกลุ่ม - คัดเลือกเอกสารอ้างอิงที่เหมาะสม เพื่อชี้แนะสมาชิกกลุ่ม - ช่วยเหลือวิทยากรกลุ่มในการประเมินการซ้อมแผนของกลุ่มเมื่อสิ้นสุดการซ้อมแผนในแต่ละวัน และเมื่อสิ้นสุดการซ้อมแผนทั้งหมด เพื่อนำผลการประเมินเสนอต่อวิทยากรกลาง
ผู้สังเกตการณ์ (observer)	คล้ายกับวิทยากรกลุ่ม แต่อาจมีอาวุโส หรือประสบการณ์น้อยกว่า	4 ท่าน กลุ่มละ 1 ท่าน	สังเกตกระบวนการฝึกซ้อม และให้ข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อการฝึกซ้อมตามแบบบันทึกสำหรับผู้สังเกตการณ์ (ภาคผนวก 2)

หมายเหตุ: การจัดกลุ่มนี้อาจปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์และความเหมาะสม

3.2.5 วิธีการจัดกลุ่ม

การจัดกลุ่มอาจเลือกจัดได้หลายรูปแบบ ตามวัตถุประสงค์ของการฝึกซ้อม ความสามารถของบุคลากรต่าง ๆ ในการเข้าร่วมการซ้อม ความเหมาะสมของทรัพยากรและสถานที่ฝึกซ้อม รูปแบบการจัดกลุ่มในเอกสารนี้เป็นการจัดกลุ่มตามบทบาทหน้าที่และตามระดับความเสี่ยงของพื้นที่ปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นการจัดกลุ่มที่ง่ายและช่วยให้การซ้อมแผนดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การจัดกลุ่มมี 2 รูปแบบ คือ การจัดกลุ่มรูปแบบที่ 1 การจัดกลุ่มตามบทบาทหน้าที่ตามมาตรการกิจกรรมต่าง ๆ เป็น 4 กลุ่มคือ กลุ่มที่ 1 การวินิจฉัยและการรักษา กลุ่มที่ 2 การเฝ้าระวังและการเฝ้า กลุ่มที่ 3 การป้องกันและควบคุมยุงพาหะ กลุ่มที่ 4 กลุ่มตอบโต้ และการจัดกลุ่มรูปแบบที่ 2 คือ การจัดกลุ่มตามระดับพื้นที่เสี่ยง โดยจัดเป็นกลุ่มพื้นที่เสี่ยงสูง 2 กลุ่มและเสี่ยงต่ำ 2 กลุ่ม โดยมีวิธีการจัดกลุ่มรายละเอียด ดังนี้

1. การจัดกลุ่มตามบทบาทหน้าที่

หมายเหตุ : ในแต่ละกิจกรรมของแต่ละกลุ่มจะต้องรวมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องการเตรียมเวชภัณฑ์ วัสดุ อุปกรณ์ที่จำเป็น รวมทั้งการบริหารจัดการแบบบูรณาการสำหรับกิจกรรมของกลุ่ม

กลุ่มที่ 1 การวินิจฉัยและรักษา: ผู้เข้าร่วมการซ้อมแผนที่ควรเข้ากลุ่ม

1. แพทย์โรงพยาบาลอำเภอหรือระดับจังหวัด
2. เภสัชกรโรงพยาบาลอำเภอและระดับจังหวัด
3. พยาบาลโรงพยาบาลอำเภอและระดับจังหวัด
4. นักเทคนิคการแพทย์โรงพยาบาลชุมชน
5. เจ้าหน้าที่ห้องปฏิบัติการโรงพยาบาลชุมชน
6. ผู้รับผิดชอบคลังยา เวชภัณฑ์ งานพัสดุ โรงพยาบาลจังหวัด และระดับอำเภอ
7. พยาบาล หรือ นักวิชาการสาธารณสุขผู้รับผิดชอบงานตรวจรักษาของ รพ.สต.

การเตรียมเอกสารวิชาการและข้อมูลในการฝึกซ้อม

1. แผนป้องกันการกลับมาแพร่เชื้อใหม่ ประเทศไทย
2. คู่มือปฏิบัติงานการตรวจวินิจฉัยเชื้อมาลาเรียด้วยกล้องจุลทรรศน์และการควบคุมคุณภาพ¹
3. คู่มือการปฏิบัติงานการตรวจวินิจฉัยเชื้อมาลาเรียด้วยชุดตรวจแบบรวดเร็วและการควบคุมคุณภาพ²
4. แนวทางเวชปฏิบัติในการรักษาผู้ป่วยโรคไข้มาลาเรีย พ.ศ. 2564³
5. แนวทางการรักษาผู้ป่วยโรคไข้มาลาเรียดังกล่าวที่ไม่มีภาวะแทรกซ้อนสำหรับเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ประเทศไทย พ.ศ. 2564⁴
6. แนวทางการให้สุศึกษาเรื่องการกินยาสำหรับผู้ป่วยโรคไข้มาลาเรียดังกล่าวที่ไม่มีภาวะแทรกซ้อน ในสถานบริการสาธารณสุข⁵

¹ <http://malaria.ddc.moph.go.th/downloadfiles/Microscope2564.pdf>

² <http://malaria.ddc.moph.go.th/downloadfiles/RDT2564.pdf>

³ [http://malaria.ddc.moph.go.th/downloadfiles/Malaria_Manual/\(Guideline\)_Malaria_Treatment_2564_NTG.pdf](http://malaria.ddc.moph.go.th/downloadfiles/Malaria_Manual/(Guideline)_Malaria_Treatment_2564_NTG.pdf)

⁴ [http://malaria.ddc.moph.go.th/downloadfiles/Malaria_Manual/\(Guideline\)_Malaria_Treatment_for_Public_health_personnel_2564.pdf](http://malaria.ddc.moph.go.th/downloadfiles/Malaria_Manual/(Guideline)_Malaria_Treatment_for_Public_health_personnel_2564.pdf)

⁵ <https://bit.ly/3kW3Fm4>

7. แบบบันทึกการรายการกิจกรรมตามมาตรการ
8. เอกสารอื่นๆ (ถ้ามี)

กลุ่มที่ 2 การเฝ้าระวังและการเฝ้าระวังยุทธศาสตร์: ผู้เข้าร่วมการซ้อมแผนที่ควรเข้ากลุ่ม

1. เจ้าหน้าที่งานระบาดวิทยาระดับจังหวัด
2. เจ้าหน้าที่งานระบาดวิทยาระดับอำเภอ
3. เจ้าหน้าที่งานควบคุมโรคระดับจังหวัด
4. เจ้าหน้าที่งานควบคุมโรคระดับอำเภอ
5. เจ้าหน้าที่งานเวชกรรมสังคมโรงพยาบาลชุมชน โรงพยาบาลระดับจังหวัด
6. ทีมเฝ้าระวังสอบสวนเคลื่อนที่เร็ว ระดับจังหวัดและอำเภอ
7. นักวิชาการสาธารณสุขปฏิบัติงานที่ รพ.สต.
8. ผู้นำชุมชน
9. อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน
10. ผู้แทนจากองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น/รับผิดชอบงานควบคุมโรค

การเตรียมเอกสารวิชาการและข้อมูลในการฝึกซ้อม

1. แผนป้องกันการกลับมาแพร่เชื้อใหม่ ประเทศไทย
2. แนวทางการปฏิบัติงานกำจัดโรคไข้มาลาเรียสำหรับบุคลากรทางแพทย์และสาธารณสุขประเทศไทย⁶
3. คู่มือการกำจัดโรคไข้มาลาเรียสำหรับเจ้าหน้าที่ระดับตำบลและอำเภอ⁷
4. แบบบันทึกการรายการกิจกรรมตามมาตรการ
5. เอกสารอื่นๆ (ถ้ามี)

กลุ่มที่ 3 การป้องกันและควบคุมยุทธศาสตร์: ผู้เข้าร่วมการซ้อมแผนที่ควรเข้ากลุ่ม

1. ทีมเฝ้าระวังสอบสวนเคลื่อนที่เร็ว ระดับจังหวัดและอำเภอ
2. นักวิชาการสาธารณสุขปฏิบัติงานที่ รพ.สต.
3. ผู้นำชุมชน
4. อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน
5. ผู้แทนจากองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น/รับผิดชอบงานควบคุมโรค
6. องค์กรภาคประชาสังคม ที่ดำเนินการร่วมกับชุมชน

⁶ <https://rb.gy/xpln5x>

⁷ http://malaria.ddc.moph.go.th/downloadfiles/Malaria_Manual/SRRT_SOP.pdf

การเตรียมเอกสารวิชาการและข้อมูลในการฝึกซ้อม

1. แผนป้องกันการกลับมาแพร่เชื้อใหม่ ประเทศไทย
2. แนวทางการปฏิบัติงานกำจัดโรคไข้มาลาเรียสำหรับบุคลากรทางแพทย์และสาธารณสุขในประเทศไทย
3. คู่มือการกำจัดโรคไข้มาลาเรียสำหรับเจ้าหน้าที่ระดับตำบลและอำเภอ
4. แบบบันทึกการรายการกิจกรรมตามมาตรฐาน
5. เอกสารอื่นๆ (ถ้ามี)

กลุ่มที่ 4 การตอบโต้เมื่อเกิดการแพร่เชื้อในพื้นที่ : ผู้เข้าร่วมการซ้อมแผนที่ควรเข้ากลุ่ม

1. ทีมเฝ้าระวังสอบสวนเคลื่อนที่เร็ว ระดับจังหวัดและอำเภอ
2. นักวิชาการสาธารณสุขปฏิบัติงานที่ รพ.สต.
3. ผู้นำชุมชน
4. อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน
5. ผู้แทนจากองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น/รับผิดชอบงานควบคุมโรค

การเตรียมเอกสารวิชาการและข้อมูลในการฝึกซ้อม

1. แผนป้องกันการกลับมาแพร่เชื้อใหม่ ประเทศไทย
2. แนวทางการปฏิบัติงานกำจัดโรคไข้มาลาเรียสำหรับบุคลากรทางแพทย์และสาธารณสุขในประเทศไทย
3. คู่มือการกำจัดโรคไข้มาลาเรียสำหรับเจ้าหน้าที่ระดับตำบลและอำเภอ
4. แบบบันทึกการรายการกิจกรรมตามมาตรฐาน
5. เอกสารอื่นๆ (ถ้ามี)

2. การจัดกลุ่มตามระดับพื้นที่เสี่ยง

ในแต่ละปีกองโรคติดต่อฯ โดยแมลง กรมควบคุมโรค ร่วมกับ ศูนย์ควบคุมโรคติดต่อฯ โดยแมลง สำนักงานป้องกันควบคุมโรคเขต จัดทำรายการพื้นที่แสดงระดับความเสี่ยงตามลักษณะความไวรับและความเปราะบางของพื้นที่ในระดับตำบลและแจ้งแก่สำนักงานสาธารณสุขของแต่ละจังหวัดเพื่อรับทราบเพื่อการเตรียมความพร้อมป้องกันการกลับมาแพร่เชื้อใหม่ โดยจะมีการจัดระดับเป็นพื้นที่เสี่ยงสูงและเสี่ยงต่ำ

การจัดกลุ่มตามระดับพื้นที่เสี่ยงนี้จะจัดกลุ่มหลังจากได้เข้าร่วมการจัดกลุ่มตามบทบาทหน้าที่แล้ว โดยให้ผู้เข้าร่วมการฝึกที่ปฏิบัติงานในพื้นที่เดียวกันร่วมอภิปรายถึงกระบวนการทำงานที่กว้างและครอบคลุมมากขึ้น

เริ่มจากการเตรียมความพร้อม เฝ้าระวัง ตอบโต้ และฟื้นฟูในการป้องกันการกลับมาแพร่เชื้อใหม่ในจังหวัด ซึ่งในแต่ละกลุ่มควรจัดให้มีบุคลากรในระดับจังหวัด อำเภอ ตำบลและชุมชน เพื่อทำการอภิปรายกระบวนการดำเนินการตั้งแต่การป้องกันการเตรียมความพร้อม การตรวจพบผู้ป่วย การสอบสวน การตอบโต้ การควบคุมและการฟื้นฟูหลังการระบาด

3.3 สถานการณ์สมมุติสำหรับการซ้อมแผนชนิดบนโต๊ะ ระดับจังหวัด

สถานการณ์สมมุติส่วนที่ 1

ข้อมูลและสถานการณ์ปัญหาโรคไข้มาลาเรียในจังหวัด

จังหวัดสตูลเป็นจังหวัดที่ได้รับการประเมินรับรองเป็นจังหวัดปลอดโรคไข้มาลาเรีย เมื่อปีงบประมาณ 2563 โดยที่ผ่านมา ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2560-2562 พบผู้ป่วย 13 ราย (7 ราย 2 ราย และ 4 ราย ตามลำดับ) ซึ่งเป็นการติดเชื้อนอกพื้นที่จังหวัดสตูล

- ปี 2558 พบผู้ป่วยมาลาเรียรายสุดท้ายที่ติดเชื้อในพื้นที่ อาศัยอยู่ หมู่ 3 ตำบลละงู อำเภอละงู จังหวัดสตูล เป็นผู้ป่วย ชนิดไวแวกซ์ เข้ารับการตรวจรักษาเมื่อวันที่ 26 พฤศจิกายน 2558 ผลการวินิจฉัยเป็นผู้ป่วยมาลาเรียชนิดไวแวกซ์ โดยผู้ป่วยติดเชื้อมาจากบ้านวังสายทอง หมู่ 4 ตำบลน้ำผุด อำเภอละงู จังหวัดสตูล
- การศึกษาทางกีฏวิทยาของพาหะมาลาเรีย โดยวิธีการจับยุงตัวเต็มวัยโดยใช้คนเป็นเหยื่อล่อในพื้นที่จังหวัดสตูล เดือนมกราคม 2563 พบว่า จากการสำรวจใน 3 กลุ่มบ้าน ได้แก่
 - กลุ่มบ้านทุ่งนางแก้ว หมู่ที่ 5 พบยุงพาหะหลัก *Anopheles minimus*
 - กลุ่มบ้านลานเสือ หมู่ที่ 7 ตำบลน้ำผุด พบยุงพาหะหลัก *Anopheles minimus* *Anopheles barbirostris* และ *Anopheles philippinensis*
 - กลุ่มบ้านถ้ำระฆังทอง หมู่ที่ 7 ตำบลปาล์มพัฒนา อำเภอมะนัง พบยุงพาหะหลัก *Anopheles dirus*

จังหวัดสตูล ได้มีการประเมินความเสี่ยงของพื้นที่ที่อาจกลับมาแพร่เชื้อใหม่ โดยผลการประเมินพบว่า ยังมี 4 ตำบล ใน 2 อำเภอ ซึ่งมีความเสี่ยงสูงต่อการกลับมาแพร่เชื้อใหม่ ได้แก่

- ตำบลควนกาหลง อำเภอควนกาหลง
- ตำบลอุไดเจริญ อำเภอควนกาหลง
- ตำบลทุ่งนุ้ย อำเภอควนกาหลง
- ตำบลวังประจัน อำเภอควนโดน

คำถามสำหรับสถานการณ์สมมุติส่วนที่ 1 (การเตรียมความพร้อม)

ในระบที่ยังไม่พบผู้ป่วยติดเชื้อในพื้นที่ ท่านคิดว่าในระดับจังหวัด อำเภอ และท้องถิ่น ควรมีการเตรียมความพร้อมอย่างไร ในการป้องกันการกลับมาแพร่เชื้อใหม่ของโรคไข้มาลาเรีย มีกิจกรรมอะไรบ้าง (กิจกรรมตามมาตรการหลักทั้ง 5 ด้านตามแผนป้องกัน การกลับมาแพร่เชื้อใหม่ POR โดยเน้นการป้องกัน (prevention) และการเตรียมความพร้อม (preparedness)

=====

สถานการณ์สมมุติส่วนที่ 2

วันที่ 4 ธันวาคม 2565 สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสตูลได้รับแจ้งข้อมูลจากจากสาธารณสุขอำเภอควนกาหลงดังนี้

- โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) พบผู้ป่วยมีเชื้อมาลาเรียชนิดไวแวกซ์ (P.v) จำนวน 1 ราย โดยผู้ป่วยเป็นชายไทยชื่อ นายพก (นามสมมุติ) อายุ 40 ปี อาชีพทำสวน
- ให้ประวัติว่าไปรับจ้างทำงานก่อสร้างที่อำเภอพบพระ จังหวัดตากเป็นเวลา 2 เดือน
- วันที่ 24 พฤศจิกายน 2565 กลับมาอยู่บ้านที่ หมู่ที่ 7 ตำบลอุโดเจริญ อำเภอควนกาหลง และทำสวน ออกกรีดยางทุกคืน
- วันที่ 30 พฤศจิกายน 2565 นายพกเริ่มป่วยด้วยอาการมีไข้ต่ำๆ ปวดศีรษะ
- วันที่ 2 ธันวาคม 2565 มีไข้สูง จึงไปตรวจที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลอุโดเจริญ เมื่อ วินิจฉัยว่าเป็นไข้หวัดใหญ่ ไม่ได้รับการตรวจเลือด รักษาอยู่สองวัน อาการไม่ดีขึ้น
- วันที่ 4 ธันวาคม 2565 โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลจึงส่งต่อไปโรงพยาบาลควนกาหลง ซึ่งตรวจเลือดพบมาลาเรียชนิดไวแวกซ์ (P.v) ผู้ป่วยจึงได้รับยารักษามาลาเรีย ซึ่งนายพกเคยป่วยเป็นโรคไข้มาลาเรียหลายครั้งแต่นานเกิน 10 ปีมาแล้ว และไม่ได้ป้องกันยุงกัดแต่อย่างใด

คำถามสำหรับสถานการณ์สมมุติส่วนที่ 2 (สำหรับการค้นพบผู้ป่วยและตอบโต้เบื้องต้น)

กรณีนายพก ท่านตัดสินใจการติดเชื้อแบบใด และน่าจะได้รับเชื้อจากพื้นที่ใดและจะดำเนินการอย่างไรบ้าง

.....

สถานการณ์สมมุติส่วนที่ 3

ต่อมาในช่วงวันที่ 25 ธันวาคม ถึงวันที่ 10 มกราคม 2566 โรงพยาบาลควนกาหลง แจ้งว่าพบมีผู้ป่วยโรคโปลิโอสายพันธุ์เพิ่มขึ้นอีก 3 ราย เป็นเพศชาย อายุ 15 ปี 16 ปี และ 26 ปี โดย 2 รายแรกตรวจพบเชื้อไวรัส (P. v) และรายที่ 3 ตรวจพบเชื้อไวรัส (P. k) ซึ่งทั้ง 3 รายทำงานกรีดยางอยู่ในตำบลอุเจาโร และไม่เคยป่วยเป็นโรคโปลิโอสายพันธุ์มาก่อนและไม่ได้เดินทางไปพื้นที่อื่นเลยภายใน 30 วันก่อนป่วยครั้งนี้ และไม่มีประวัติการถ่ายเลือด ผู้ป่วยทั้ง 3 รายเริ่มมีอาการป่วยในวันที่ 25 ธันวาคม 2565 วันที่ 8 มกราคม 2566 และวันที่ 10 มกราคม 2566 ตามลำดับ โดยมีผู้ป่วย 1 ราย ซึ่งเป็นผู้ป่วยรายแรกอยู่ในกลุ่มบ้านเดียวกับนายพก อีก 2 ราย อยู่คนละหมู่บ้านกับนายพก แต่บ้านห่างกันประมาณ 1.5 กิโลเมตร

คำถามสำหรับสถานการณ์สมมุติส่วนที่ 3 (การตอบได้)

1. ผู้ป่วย 3 รายนี้ ท่านตัดสินใจการติดเชื้อแบบใด และน่าจะได้รับเชื้อจากพื้นที่ใด
2. ท่าน/หน่วยงาน ควรดำเนินการอย่างไรเมื่อพบผู้ป่วยมาลาเรียต่อเนื่องในพื้นที่ บทบาทของแต่ละหน่วยงานจะดำเนินการอย่างไร และประสานงานกับหน่วยงานไหนบ้าง
3. ท่าน/หน่วยงาน คิดว่าเกิดอะไรขึ้นที่พื้นที่นี้ และควรทำอย่างไรต่อไป
4. ท่าน/หน่วยงาน จะติดตามการดำเนินงานเรื่องอะไรบ้าง โดยใคร
5. จะยกระดับ EOC ระดับไหน ใครเป็น IC EOC manager หรือใช้กลไกคณะกรรมการโรคติดต่อจังหวัด โดยหน่วยงานอื่นๆ จะเข้ามามีส่วนร่วมอย่างไร เช่น CDCU และ VCU

=====

สถานการณ์สมมุติส่วนที่ 4

ภายหลังจากเฝ้าระวังในหมู่บ้านที่พบผู้ป่วย เป็นเวลาอีก 4 สัปดาห์ ไม่พบผู้ป่วยเพิ่มเติม

คำถามสำหรับสถานการณ์สมมุติส่วนที่ 4 (การฟื้นฟู)

1. ท่านจะดำเนินการอย่างไรต่อไปเพื่อให้มั่นใจว่าควบคุมโรคได้และจะไม่มีการกลับมาแพร่เชื้อซ้ำ (Recovery)
2. ควรมีการปรับแผนอย่างไร ปรับพื้นที่/ปรับแผนการดำเนินการ
3. พื้นที่ที่กลับมาแพร่เชื้อใหม่ จะทำแผน/ใช้ทรัพยากรของตนเองจากจังหวัดและพื้นที่ ท้องถิ่น อย่างไร ภายใต้ระบบสาธารณสุขปกติ

.....

หมายเหตุ: สถานการณ์ของจังหวัดสตูลนี้ ได้มีการปรับเปลี่ยนเพิ่มเติมจากการฝึกซ้อมปฏิบัติจริงเพื่อความสอดคล้อง และสะดวกในการ
ประยุกต์ใช้

4

คู่มือสำหรับวิทยากร

4.1 การเตรียมตัวก่อนการฝึกซ้อมสำหรับวิทยากร

1. วิทยากรควรศึกษาคู่มือการซ้อมแผนชนิดบนโต๊ะ (tabletop exercise) เพื่อเตรียมความพร้อมในการป้องกันกลับมาแพร่เชื้อใหม่ของโรคไข้มาลาเรีย โดยผู้จัดการฝึกซ้อมและวิทยากรต้องศึกษาคู่มือทั้งเล่ม โดยเฉพาะบทที่ 4 คู่มือสำหรับวิทยากร (Facilitator)
2. ผู้จัดการซ้อมแผนจะส่งเอกสารประกอบการซ้อมแผนนี้ให้วิทยากรล่วงหน้า เพื่อศึกษาก่อนเข้าร่วมฝึก
3. ศึกษาข้อมูลจากเอกสารที่ใช้ประกอบการฝึกซ้อมได้แก่
 - 3.1 เอกสารแผนป้องกันการกลับมาแพร่เชื้อใหม่ประเทศไทย
 - 3.2 เอกสารแผนป้องกันการกลับมาแพร่เชื้อใหม่ ระดับจังหวัด (ตัวอย่าง)
 - 3.3 แนวคำตอบของสถานการณ์สมมุติสำหรับวิทยากร
 - 3.4 เอกสารอ้างอิงจาก QR code ดาวนโหลดเอกสารอ้างอิง และวิดีโอการบรรยายความรู้เรื่องโรคไข้มาลาเรียให้ผู้เข้าร่วมการซ้อมแผนมีความรู้ความเข้าใจเรื่องโรคไข้มาลาเรียและกิจกรรมตามมาตรการต่าง ๆ เบื้องต้น
 - 3.5 เอกสารที่เกี่ยวข้องเฉพาะกลุ่ม ตามคำแนะนำวิธีการจัดกลุ่ม ข้อ 3.2.5

4.2 หน้าที่วิทยากร

วิทยากรในการฝึกซ้อม เป็นผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้ที่มีความรู้ ความสามารถที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับการเตรียมความพร้อมรับภาระบาตเมื่อกรณีเกิดการระบาดของโรคไข้มาลาเรีย ประกอบด้วยบุคคล 3 กลุ่มคือ วิทยากรกลาง วิทยากรกลุ่ม และผู้ช่วยวิทยากรกลุ่ม โดยมีบทบาทหน้าที่ รายละเอียดดังนี้

หน้าที่วิทยากรกลาง (Central Facilitator) จำนวน 2 ท่าน

1. เตรียมความรู้การกำจัดโรคไข้มาลาเรียในภาพรวมและข้อมูลการซ้อมแผนของจังหวัด
2. เริ่มต้นการฝึกซ้อม โดยการเปิดประเด็นเข้าสู่กระบวนการซ้อม
3. สรุป กติกา และวิธีการซ้อมแผนอย่างคร่าว ๆ เช่น การจัดกลุ่ม รูปแบบขั้นตอนการซ้อม

4. อ่านสถานการณ์สมมุติทีละข้อ (แต่ละข้อใช้เวลาทำประมาณ 45 นาที)
5. เมื่อหมดเวลาอภิปรายกลุ่มให้แต่ละกลุ่ม สรุปคำตอบ/ประเด็นสำคัญ (แบบบันทึกในภาคผนวก 1) และให้แต่ละกลุ่ม นำเสนอให้กลุ่มอื่นๆ ได้ยิน ให้ใช้เวลาประมาณ 5 นาทีต่อสถานการณ์แต่ละส่วน
6. เริ่มอ่านสถานการณ์สมมุติส่วนถัดไป และดำเนินการในลักษณะเช่นเดียวกับข้างต้น
7. ปรับเวลาตามความเหมาะสม ให้การฝึกซ้อมดำเนินการไปตามกำหนดการ ด้วยบรรยากาศที่ดีและมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่ม
8. รวบรวมประเด็นข้อเสนอแนะจากวิทยากรกลุ่ม ผู้เข้าร่วมการฝึก ผู้สังเกตการณ์เพื่ออภิปราย สรุปผลการซ้อมแผน หลังจากเสร็จสิ้นการซ้อมแผนในแต่ละวัน (ตามตัวอย่างการอภิปรายสรุปผล ข้อ 5.6)
9. ดำเนินการให้การอภิปรายสรุปผลในแต่ละวัน สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี
10. จัดบันทึกตามแบบบันทึกการประเมินผลการฝึกซ้อมโดยวิทยากรกลางเพื่อรวบรวมตามแบบบันทึกที่ 2 ในภาคผนวกที่ 2

หน้าที่วิทยากรกลุ่ม (Group Facilitator) จำนวน 4 กลุ่ม กลุ่มละ 1 ท่าน

1. เตรียมความรู้การกำจัดโรคไข้มาลาเรียในภาพรวมและข้อมูลการซ้อมแผนของจังหวัด
2. เตรียมวัสดุอุปกรณ์ เอกสาร คู่มือและสื่อในการฝึกซ้อม (ถ้ามี)
3. เข้าประจำกลุ่มที่รับผิดชอบ ให้ผู้เข้าร่วมการฝึกซ้อมแนะนำตัวสร้างความคุ้นเคยภายในกลุ่ม เลือกประธานและเลขานุการกลุ่ม พร้อมทั้งแนะนำเอกสารที่ใช้ประกอบการซ้อมแผนที่จัดเตรียมไว้ จากนั้นแจกสถานการณ์สมมุติ หลังจากวิทยากรกลางอ่านสถานการณ์แล้วให้เริ่มดำเนินการอภิปรายกลุ่ม
4. แจกแบบบันทึกรายการกิจกรรมตามประเด็นการนำเสนอ (แบบบันทึก ในภาคผนวกที่ 1) และควบคุมเวลาการอภิปรายในแต่ละสถานการณ์อย่างเหมาะสม โดยใช้เวลาข้อละ 30 นาที
5. อธิบายคำถามที่เกิดขึ้นในกลุ่ม หรือประสานงานกับวิทยากรกลางเพื่อหารือกับฝ่ายอื่นในการตอบคำถามนั้น ๆ (แล้วแต่กรณี)
6. กระตุ้นให้เกิดการคิด และชักนำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ ให้เกิดการอภิปรายการซ้อมอย่างจริงจังและบรรลุวัตถุประสงค์ การซ้อมแผนและยุทธศาสตร์กำจัดโรคไข้มาลาเรีย
7. สังเกตกระบวนการเรียนรู้ กระตุ้นให้เกิดปฏิสัมพันธ์ในกลุ่มและสร้างบรรยากาศกระบวนการกลุ่มที่ดี เมื่อกระบวนการกลุ่มติดขัดมีการแก้ไขปัญหาได้
8. จัดบันทึกข้อสังเกตสำคัญตามแบบประเมินวิทยากร
9. ประสานงานกับวิทยากรกลาง เพื่อเตรียมการอภิปรายสรุปผล
10. ประเมินผลการประเมินบันทึกลงในแบบประเมินสำหรับวิทยากร เมื่อสิ้นสุดการฝึกซ้อมแผน

หน้าที่ผู้ช่วยวิทยากรกลุ่ม (Assistant Group Facilitator) จำนวน 4 กลุ่ม กลุ่มละ 1 ท่าน

1. เตรียมความรู้การกำจัดโรคโปลิโอสายพันธุ์ในภาพรวมและข้อมูลการซ้อมแผนของจังหวัด
2. วิเคราะห์กระบวนการและขั้นตอนการซ้อมในภาพรวม
3. สังเกต การจัดกลุ่ม กระบวนการซ้อม การปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มในภาพรวม
4. ช่วยเหลือวิทยากรกลุ่มและช่วยเสริมประเด็นในการอภิปราย รวมทั้งคัดเลือกเอกสารอ้างอิงที่เหมาะสม เพื่อชี้แนะแก่กลุ่ม
5. ช่วยเหลือวิทยากรกลุ่มในการจดบันทึกตามแบบประเมินสำหรับวิทยากรและรวบรวมประเด็นข้อเสนอแนะ เพื่ออภิปรายสรุปผลการซ้อมแผนหลังจากเสร็จสิ้นการฝึกซ้อมแผนในแต่ละวัน

หมายเหตุ: สำหรับมาตรการในการเตรียมความพร้อมด้านทักษะบุคลากร วัสดุอุปกรณ์ และเวชภัณฑ์ให้รวมอยู่ในแต่ละมาตรการ

4.3 แนวคำตอบสำหรับการเตรียมความพร้อมและตอบสนองต่อสถานการณ์สมมุติตามมาตรการต่าง ๆ สำหรับวิทยาการ

คำถามสำหรับสถานการณ์สมมุติ	แนวคำตอบ			
	กลุ่มที่ 1 การตรวจวินิจฉัย การรักษา	กลุ่ม 2 การเฝ้าระวังโรค	กลุ่ม 3 การป้องกันและควบคุม ยุงพาหะ	กลุ่ม 4 การตอบโต้
<u>ส่วนที่ 1 prevention & preparedness</u> ในระยะที่ยังไม่พบผู้ป่วยติดเชื้อในพื้นที่ ท่านคิดว่าในระดับจังหวัด อำเภอ และท้องถิ่น ควรมีการเตรียมความพร้อมอย่างไรในการป้องกันกากรกลับมาแพร่เชื้อใหม่ของโรคไข้มาลาเรีย มีกิจกรรมอะไรบ้าง <u>วัตถุประสงค์</u> คือ วิทยาการกระตุ้นให้ผู้เข้าร่วมประชุม คิดกิจกรรมมาตรการที่สามารถดำเนินการได้ก่อนที่จะพบผู้ป่วยเพื่อป้องกันและเตรียมความพร้อม	1. การควบคุมคุณภาพการตรวจวินิจฉัย 2. พัฒนาพื้นที่ฟูศักยภาพการตรวจทางห้องปฏิบัติการในเจ้าหน้าที่เดิมและเจ้าหน้าที่ใหม่ 3. พัฒนาพื้นที่ฟูศักยภาพบุคลากรทางการแพทย์ในการดูแลรักษา 4. จัดระบบการเข้าถึงยารักษาโรคไข้มาลาเรียในพื้นที่ โดยระบบการ stock ยา คลังเก็บยา และการ stock ยารักษาตามเกณฑ์ขั้นต่ำของ stock ยาในทุกระดับ 5. เตรียมความพร้อมอุปกรณ์การตรวจทางห้องปฏิบัติการและเวชภัณฑ์ในการรักษา 6. จัดกลไกการส่งต่อผู้ป่วย/ การขอยารักษาในกรณีฉุกเฉิน เช่น Artesunate ขนินิดิน	1. วิเคราะห์ติดตามสถานการณ์โรคในภาพรวมของระดับประเทศและพื้นที่จังหวัดข้างเคียง 2. ค้นหาผู้ป่วยเชิงรุกในพื้นที่แพร่โรคและพื้นที่เสี่ยงสูง (ผู้ที่เดินทางมาจากพื้นที่ที่มีมาลาเรียเป็นโรคประจำถิ่น) 3. จัดระดับความเสี่ยงในการกลับมาแพร่เชื้อใหม่ต่อพื้นที่ 4. พิจารณาแผนป้องกันกากรกลับมาแพร่เชื้อใหม่ประเทศไทย นำกิจกรรมที่สามารถดำเนินการได้ในพื้นที่ 5. การอบรมต้องระบุว่า ใครเป็นผู้จัด วิทยากร อุปกรณ์งบประมาณ คู่มือที่ใช้ 6. ระบบเฝ้าระวังข้อมูลจากระบบใด ใครวิเคราะห์ข้อมูล รายงานใคร	1. วิเคราะห์และพบทวนลักษณะพื้นที่ไว้รับเชื้อ (จัดทำ risk map) 2. ประเมิน สถานการณ์ยุงพาหะนำโรค (ตรวจสอบข้อมูลการไ้กระจายยุงพาหะ เช่น ชนิดและความหนาแน่นของยุงพาหะโดยประสานข้อมูลจากตม/สอว) 3. พัฒนาศักยภาพบุคลากร ด้าน วิทยา และป้องกัน ควบคุมยุงพาหะนำโรค (ความรู้พื้นฐาน) 4. พัฒนาฝึกปฏิบัติ และเสริมสร้างศักยภาพ ทีม CDC+VCU ในการตอบโต้ ป้องกันควบคุมยุงพาหะ 5. เตรียมคู่มือ/มาตรฐานแนวทางการดำเนินงานด้านกฏวิทยาและควบคุมแมลงนำโรค	1. แจ้งเตือนพื้นที่ที่พบความผิดปกติตามเกณฑ์การระบาด 2. สื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับโรคไข้มาลาเรียแก่ประชากรกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่

คำถามสำหรับ สถานการณ์สมมติ	แนวคำตอบ			
	กลุ่มที่ 1 การตรวจวินิจฉัย การรักษา	กลุ่ม 2 การเฝ้าระวังโรค	กลุ่ม 3 การป้องกันและควบคุม ยุงพาหะ	กลุ่ม 4 การตอบโต้
	7. หน่วยงานจัดเตรียมงบประมาณในการจัดซื้ออุปกรณ์การตรวจทางห้องปฏิบัติการและเวชภัณฑ์ในการรักษารวมถึงการลงพื้นที่ปฏิบัติงาน 8. กิจกรรมที่ทางกลุ่มกำหนดควรระบุ ผู้รับผิดชอบ เวลา ทรัพยากร เวชภัณฑ์ งบประมาณ คู่มือที่จำเป็นต้องใช้ เช่น การอบรมทางห้องปฏิบัติการ ผู้รับผิดชอบ เวลา ทรัพยากร เวชภัณฑ์ งบประมาณ คู่มือที่จำเป็นต้องใช้ เช่น 9. กิจกรรมที่ทางกลุ่มกำหนดควรระบุ ผู้รับผิดชอบ เวลา ทรัพยากร เวชภัณฑ์ งบประมาณ คู่มือที่จำเป็นต้องใช้ เช่น 10. กิจกรรมที่ทางกลุ่มกำหนดควรระบุ ผู้รับผิดชอบ เวลา ทรัพยากร เวชภัณฑ์ งบประมาณ คู่มือที่จำเป็นต้องใช้ เช่น	7. จัดทำเกณฑ์การสอบสวนการระบาดของโรคใช้มาลาเรียในพื้นที่ตามแนวทาง (คู่มือ JIT) 8. แจ้งเตือนพื้นที่ที่พบความผิดปกติตามเกณฑ์การระบาด	6. เตรียมความพร้อมด้านอุปกรณ์ในการควบคุมป้องกันยุงพาหะ เช่น มุ้งชุบสารเคมี ยาทาป้องกันยุง เครื่องพ่นสารเคมี และสารเคมีที่ใช้พ่น 7. เตรียมงบประมาณในการใช้ป้องกันควบคุมยุงพาหะ (ยุงนา การกับบตอบโต้ภาวะฉุกเฉิน) 8. ประสานเครือข่ายความร่วมมือ การปฏิบัติงานกับหน่วยงานอื่นในการควบคุมยุงพาหะนำโรค 9. กิจกรรมที่ทางกลุ่มกำหนดควรระบุ ผู้รับผิดชอบ เวลา ทรัพยากร เวชภัณฑ์ งบประมาณ คู่มือที่จำเป็นต้องใช้ เช่น 10. กิจกรรมที่ทางกลุ่มกำหนดควรระบุ ผู้รับผิดชอบ เวลา ทรัพยากร เวชภัณฑ์ งบประมาณ คู่มือที่จำเป็นต้องใช้ เช่น 11. กิจกรรมที่ทางกลุ่มกำหนดควรระบุ ผู้รับผิดชอบ เวลา ทรัพยากร เวชภัณฑ์ งบประมาณ คู่มือที่จำเป็นต้องใช้ เช่น 12. กิจกรรมที่ทางกลุ่มกำหนดควรระบุ ผู้รับผิดชอบ เวลา ทรัพยากร เวชภัณฑ์ งบประมาณ คู่มือที่จำเป็นต้องใช้ เช่น 13. กิจกรรมที่ทางกลุ่มกำหนดควรระบุ ผู้รับผิดชอบ เวลา ทรัพยากร เวชภัณฑ์ งบประมาณ คู่มือที่จำเป็นต้องใช้ เช่น	I. การอบรมต้องระบุว่า ใครเป็นผู้จัด วิทยากร อุปกรณ์ งบประมาณ คู่มือที่ใช้ II. ระบบเฝ้าระวังใช้ข้อมูลจากระบบใด ใครวิเคราะห์ข้อมูล รายงานใคร III. ฝึกอบรม จะทำอย่างไรในการป้องกันยุง

แนวคำตอบ				
คำถามสำหรับ สถานการณ์สมมติ	กลุ่มที่ 1 การตรวจวินิจฉัย การรักษา	กลุ่ม 2 การเฝ้าระวังโรค	กลุ่ม 3 การป้องกันและควบคุม ยุงพาหะ	กลุ่ม 4 การตอบโต้
			IV.ตอบได้ถ้าไม่มี นคม. ไม่มีมุ้ง ไม่มี IRS จะทำอะไร เพื่อให้มั่นใจ ว่าควบคุมได้ทันตามมาตรการ 1-3-7	
<u>ส่วนที่ 2 (Detect and early response)</u> กรณีนายพท ทานัดสินชนิติกการ ติดเชื้อแบบใด และน่าจะได้รับ เชื้อจากพื้นที่ใด และจะดำเนิน การอย่างไรบ้าง <u>วัตถุประสงค์</u> คือ บอกกลไกการตรวจจับและ ยืนยันการพบผู้ป่วย และตอบโต้ เมื่อพบผู้ป่วยรายแรกได้อย่างไร จากการที่นายพทติดเชื้อมาลาเรีย มาจากอำเภอพพระ จังหวัดตาก เป็น Imported from other prov- ince (Bo)	1. ตรวจวินิจฉัยและรายงานผล Thick film, Thin film หรือ RDT ได้ภายใน 1 ชม. ตามบริบทของ สถานบริการ และกรณีส่งสัยชนิด เชื้อ Plasmodium Knowlesi ส่งตรวจ PCR เพื่อยืนยันผล 2. ใช้ RDT ในการค้นหาผู้ป่วยกลุ่ม เสี่ยงในพื้นที่เกิดระบาด 3. จ่ายยาให้ผู้ป่วยตาม แนวทาง การดูแลรักษาผู้ป่วยโรคไข้มาลาเรีย ของประเทศ 4. ร่วมดำเนินการมาตรการ 1-3-7 ระบุผู้ดำเนินการ อย่างไร ใช้ทรัพยากรจากแหล่งใด การมี ส่วนรวมของท้องถิ่น โดยการ ดำเนินการด้วยระบบสาธารณสุข ปกติ ได้แก่การวินิจฉัยดูแลรักษา จากเดิม MC/นคม. เป็น รพ.สต. /รพช.	1. สอบสวนหาแหล่งแพร่โรค 2. วิเคราะห์ติดตาม และประเมิน ความเสี่ยงของสถานการณ์ (SAT) 3. การทำ CS จำเป็นหรือไม่ ถ้าทำ ใครเป็นผู้ดำเนินการ 4. ค้นหาผู้ป่วยเชิงรุก (MBS) 5. ทบทวนแผน POR ที่จังหวัด นำเสนอ ดึงกิจกรรมที่สามารถ ดำเนินการหลังพบผู้ป่วยรายแรก ที่ต้องดำเนินการ 6. การติดตามผลการรักษา ระบุ ผู้รับผิดชอบ	1. สำรวจยุงพาหะ สอบสวนและ ตอบโต้แหล่งแพร่เชื้อ โดยทีม CDCU+VCU ในกรณีรายงาน indigenous case (มาตรการ 1-3-7) โดยใช้ รว. 5 2. ดำเนินการควบคุมยุงพาหะ ตาม มาตรฐานการรุมมุ้ง แจก LLIN/ LLHN และพ่นสารเคมี IRS ของกองโรคติดต่ออำเภอโดยแมลง และบันทึกข้อมูลลงในระบบ รายงานคค. 4 /กว. 1-3 และ มาลาเรียออนไลน์ 3. สื่อสารความเสี่ยงด้านการป้องกัน ตนเอง เช่น การนอนในมุ้ง ทายา กันยุง	1. เตรียมทีม JT SAT CDCU SRRIT ให้ความพร้อมในการสอบสวน ควบคุมโรคไข้มาลาเรีย 2. เตรียมช่องทางทางการเข้าถึงแบบ รายงานต่าง ๆ ของโรคไข้มาลาเรีย (มาลาเรียออนไลน์) 3. จัดทำเกณฑ์การเปิด EOC 4. จัดทำประเด็นความรู้ ข้อมูล ข่าวสารที่ถูกต้อง ครบถ้วน ใน รูปแบบสื่อชนิดต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับ สถานการณ์และกลุ่มเป้าหมาย 5. ดำเนินการมาตรการ 1-3-7 ระบุ ผู้ดำเนินการ อย่างไร ใช้ทรัพยากร จากแหล่งใด การมีส่วนร่วมของ ท้องถิ่น

คำถามสำหรับ สถานการณ์สมมติ	แนวคำตอบ			
	กลุ่มที่ 1 การตรวจวินิจฉัย การรักษา	กลุ่ม 2 การเฝ้าระวังโรค	กลุ่ม 3 การป้องกันและควบคุม ยุงพาหะ	กลุ่ม 4 การตอบโต้
ส่วนที่ 3 (Response) 1. ผู้ป่วย 3 รายนี้ ทานดิลิโนชนิด การติดเชื้อแบบใด และน่าจะ ได้รับเชื้อจากพื้นที่ใด	5. การติดตามผลการรักษา ระบุ ผู้รับผิดชอบ			
	1. ผู้ป่วย 3 ราย ติดเชื้อมาลาเรียที่หมู่บ้านที่อาศัย Indigenous (A) แต่รายที่ 3 ที่ติดเชื้อในวัย ต้องซักประวัติเพิ่มเติม ดูสิ่งแวดล้อมแหล่งรังโรค (ลิง) ว่ามีลิงอาศัยอยู่ในบริเวณบ้านผู้ป่วยด้วยหรือไม่			
2. ท่าน/หน่วยงาน ควรดำเนินการ อย่างไรเมื่อพบผู้ป่วย มาลาเรียต่อเนื่องในพื้นที่ บทบาทของแต่ละหน่วยงานจะ ดำเนินการอย่างไร และ ประสานงานกับหน่วยงานไหน บ้าง	2. ถ้าผู้ป่วยเพิ่มขึ้น มีโอกาสในการตรวจจับและวินิจฉัยให้ได้อย่างไร (คน เงิน ของ) • การเตรียมความพร้อมเรื่องการรักษา กรณีมีผู้ป่วยจำนวนมาก • จากการดำเนินงานตามมาตรการ 1-3-7 จะเพิ่มเติมอะไรบ้าง • มีมาตรการกับชุมชนอย่างไร ผู้นำ ชาวบ้าน อสม. ผู้ประกอบการ นายจ้าง โรงเรียน) • การสื่อสารการป้องกันตนเอง • เฝ้าระวังกลุ่มเสี่ยงที่เป็น Import อย่างไร (CIS MBS มีมาตรการอะไรเพิ่มเติม)			
	3. เหตุการณ์นี้คือการแพร่เชื้อกลับมาใหม่ในพื้นที่ที่ปลอดโรคได้เฝ้าระวังไปแล้ว			
3. ท่าน/หน่วยงาน คิดว่าเกิดอะไร ขึ้นในพื้นที่นี้ และควรทำอย่างไร ต่อไป	4. ติดตามการดำเนินงานตาม 4 ด้าน ให้กลุ่มกำหนด Focal point และกิจกรรมในการติดตาม			
	4. ติดตามการดำเนินงานตาม 4 ด้าน ให้กลุ่มกำหนด Focal point และกิจกรรมในการติดตาม			

แนวคำตอบ				
คำถามสำหรับ สถานการณ์สมมุติ	กลุ่มที่ 1 การตรวจวินิจฉัย การรักษา	กลุ่ม 2 การเฝ้าระวังโรค	กลุ่ม 3 การป้องกันและควบคุม ยุงพาหะ	กลุ่ม 4 การตอบโต้
5. จะยกกระต๊บ EOC ระดับไหน ใครเป็น IC EOC manager หรือใช้กลไกคณะกรรมการโรค ติดต่อจังหวัด โดยหน่วยงาน อื่นๆ จะเข้ามามีส่วนร่วม อย่างไร CDCU+VCU	5. ระบุงลไกการเปิด EOC การรายงานเหตุการณ์การโรคติดต่อจังหวัด ใครเป็นคนเสนอเรื่องเข้าคณะกรรมการโรคติดต่อจังหวัด เพื่อให้ผู้ว่าฯ สั่งการ	1. วิเคราะห์ติดตามสถานการณ์ ต่อเนื่อง 2. การปรับแผน โดยปรับพื้นที่แบ่ง ระดับของพื้นที่แพร่โรคใหม่เมื่อ พบผู้ป่วยมาลาเรียติดต่อในพื้นที่ จากนั้นปรับแผนการดำเนินงาน ให้เหมาะสมตามแผนป้องกัน การกลับมามีแพร่เชื้อใหม่ในพื้นที่ พื้นที่ที่กลับมาแพร่เชื้อใหม่ จะทำ แผน/ใช้ทรัพยากรของตนเองจาก จังหวัดและพื้นที่ ท้องถิ่น อย่างไร ภายใต้ระบบสาธารณสุขปกติ	1. ประเมินมาตรการควบคุมยุง พาหะ เช่น การลดลงของยุง พาหะในพื้นที่ โดยทีม CDCU+VCU 2. สื่อสารความเสี่ยงด้านการป้องกัน ตนเอง เช่น การนอนในมุ้ง ทายา กันยุง	1. วิเคราะห์ติดตามสถานการณ์ ต่อเนื่อง 2. ถอดบทเรียนการตอบโต้เมื่อพบ การแพร่เชื้อในพื้นที่ 3. ปรับแผนการดำเนินงาน (กิจกรรม งบประมาณ) 4. ประเมินผลการสื่อสารความเสี่ยง เช่น ระดับความรู้ ความเข้าใจ และพฤติกรรมในการป้องกันโรค
<u>ส่วนที่ 4 (Recovery)</u> ภายหลังจากเฝ้าระวังในหมู่บ้าน ที่พบผู้ป่วย เป็นเวลาอีก 4 สัปดาห์ ไม่พบผู้ป่วยเพิ่มเติม ท่านจะ ดำเนินการอย่างไรต่อไป เพื่อให้มั่นใจว่าควบคุมโรคได้และ จะไม่มีการกลับมาแพร่เชื้อซ้ำ (Recovery)	1. ตรวจสอบ Stock อุปกรณ์ lab และเวชภัณฑ์ในการรักษาให้อยู่ ในเกณฑ์ขั้นต่ำที่ควรมี 2. ติดตามการรักษาผู้ป่วยทุกรายจน ครบ 4 ครั้ง 3. ติดตามประสิทธิภาพการรักษา 4. ประเมินความถูกต้องของการจ่าย ยารักษาตามแนวทาง	1. วิเคราะห์ติดตามสถานการณ์ ต่อเนื่อง 2. การปรับแผน โดยปรับพื้นที่แบ่ง ระดับของพื้นที่แพร่โรคใหม่เมื่อ พบผู้ป่วยมาลาเรียติดต่อในพื้นที่ จากนั้นปรับแผนการดำเนินงาน ให้เหมาะสมตามแผนป้องกัน การกลับมามีแพร่เชื้อใหม่ในพื้นที่ พื้นที่ที่กลับมาแพร่เชื้อใหม่ จะทำ แผน/ใช้ทรัพยากรของตนเองจาก จังหวัดและพื้นที่ ท้องถิ่น อย่างไร ภายใต้ระบบสาธารณสุขปกติ	1. ประเมินมาตรการควบคุมยุง พาหะ เช่น การลดลงของยุง พาหะในพื้นที่ โดยทีม CDCU+VCU 2. สื่อสารความเสี่ยงด้านการป้องกัน ตนเอง เช่น การนอนในมุ้ง ทายา กันยุง	1. วิเคราะห์ติดตามสถานการณ์ ต่อเนื่อง 2. ถอดบทเรียนการตอบโต้เมื่อพบ การแพร่เชื้อในพื้นที่ 3. ปรับแผนการดำเนินงาน (กิจกรรม งบประมาณ) 4. ประเมินผลการสื่อสารความเสี่ยง เช่น ระดับความรู้ ความเข้าใจ และพฤติกรรมในการป้องกันโรค

4.4 การอภิปรายสรุปผลการฝึกซ้อม

การอภิปรายสรุปผลการฝึกซ้อมแผนจะดำเนินการโดย นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดและวิทยากรกลาง โดยการอภิปรายสรุปผลจะดำเนินการหลังเสร็จสิ้นการซ้อมในแต่ละสถานการณ์ ควรจะได้มีการอภิปรายในประเด็นดังต่อไปนี้

- มาตรการการป้องกันและควบคุมโรค รวมถึงการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของแต่ละภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง
- การประสานงานระหว่างหน่วยงาน
- จุดอ่อน จุดแข็งของการดำเนินงาน
- ช่องว่างของนโยบายกับการปฏิบัติงานจริง
- ช่องว่างในการสื่อสารประชาสัมพันธ์ และการจัดการข้อมูล
- ประเด็นอื่นๆ (ถ้ามี)

4.5 แนวทางการประเมินผลการฝึกซ้อม

การประเมินผลการฝึกซ้อมและจัดทำแผนเตรียมความพร้อม ดำเนินการโดยวิทยากรกลาง วิทยากรกลุ่มและ ผู้ช่วยวิทยากรกลุ่ม การวางแผนแบบฝึกหัดและขั้นตอนการดำเนินการ เนื้อหาการประเมินผลควรขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของผู้วางแผนการฝึกซ้อม ตัวอย่างคำถามที่ใช้ในการประเมินผล ได้แก่

- การฝึกซ้อมนี้บรรลุวัตถุประสงค์หรือมีการปรับปรุงการฝึกซ้อมอย่างไร
- มีการพัฒนาความเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานหรือไม่
- กระบวนการฝึกซ้อมเป็นอย่างไร
- มีการใช้เวลาในการดำเนินการเพิ่มขึ้นหรือน้อยลงเพียงใด ฯลฯ

5

คู่มือสำหรับผู้เข้าร่วม การฝึกซ้อมแผน (Participant)

แบบฝึกหัดการซ้อมแผนป้องกันการกลับมาแพร่เชื้อใหม่ของโรคไข้มาลาเรีย สำหรับการซ้อมแผนชนิดบนโต๊ะระดับจังหวัด

คำแนะนำสำหรับผู้เข้าร่วมการฝึก

การเตรียมตัวก่อนเข้าร่วมการฝึกซ้อม

1. ผู้เข้าร่วมการฝึกซ้อมควรเป็นเจ้าหน้าที่หรือบุคลากรในหน่วยงานทุกภาคส่วนของจังหวัดที่เกี่ยวข้องมีหน้าที่ความรับผิดชอบที่ต้องตัดสินใจและปฏิบัติงานจริงหากมีการกลับมาของโรคไข้มาลาเรียในจังหวัด
2. ให้ศึกษาคู่มือนี้อย่างละเอียด
3. ผู้จัดการฝึกซ้อมแผน จะจัดส่งเอกสารการร่วมฝึกซ้อมมาให้ท่านล่วงหน้า ท่านควรศึกษาและทำความเข้าใจก่อนเข้าร่วมการฝึก
4. จัดเตรียมอุปกรณ์หรือเอกสารที่จำเป็นในการฝึกซ้อม ตามรายละเอียดในเอกสาร เช่น ผังโครงสร้างหน่วยงาน รายนามพร้อมเบอร์โทรศัพท์ของผู้รับผิดชอบงานที่จำเป็นต้องติดต่อ

ขณะเข้าร่วมการฝึกซ้อม

1. ตอบสนองต่อสถานการณ์สมมุติที่กำหนดไว้ ในรูปแบบกลุ่ม
2. ตอบคำถามตามบทบาทหน้าที่รับผิดชอบ (เขียนในแบบบันทึก และตอบคำถามในกลุ่ม)
3. เน้นคำตอบตามมาตรฐานที่ได้รับมอบหมาย และสามารถปฏิบัติได้จริงตามทรัพยากรและการสนับสนุนในพื้นที่
4. ใช้เอกสาร/ข้อมูล/วัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็น เช่น แผนการปฏิบัติงานในหน่วยงาน รายนามผู้เกี่ยวข้องและหมายเลขโทรศัพท์ประกอบในการฝึกซ้อม
5. ให้ความร่วมมือในรูปแบบการประชุมกลุ่ม เพื่อให้กระบวนการซ้อมแผนบรรลุตามวัตถุประสงค์
6. จัดบันทึกตามแบบบันทึกสำหรับผู้เข้าร่วมการฝึกเป็นรายกลุ่ม เพื่อนำเสนอ
7. ทำการประเมินการซ้อมแผน พร้อมให้ข้อเสนอแนะ

5.1 ความเป็นมา

แบบฝึกหัดชุดนี้จัดทำโดยกลุ่มมาลาเรีย กองโรคติดต่อ​นำ​โดย​แมลง กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข เพื่อให้หน่วยงานต่าง ๆ ในระดับจังหวัดที่ปลอดโรคไข้มาลาเรียได้ใช้เป็นเครื่องมือในการวางแผนและจัดทำการซ้อมแผนป้องกันกา​รกลับมา​แพร่​เชื้อ​ใหม่​ชนิด​บน​โต๊ะ ให้มีการเตรียมความพร้อมและป้องกันกา​รกลับมา​แพร่​เชื้อ​ใหม่​ของ​โรค​ไข้​มา​ลา​เรีย​ใน​พื้นที่​ปลอด​การ​แพร่​เชื้อ​ของ​โรค​ไข้​มา​ลา​เรีย

นอกจากนี้ยังสามารถใช้เพื่อค้นหาจุดอ่อนหรือข้อบกพร่องของแผนเตรียมพร้อม และนำไปสู่การปรับปรุงแผนเตรียมความพร้อมของจังหวัดให้ครบถ้วนสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น คู่มือซ้อมแผนนี้ประกอบไปด้วยการเตรียมความพร้อมเพื่อป้องกันกา​รกลับมา​แพร่​เชื้อ​ของ​มาตรการ​ทั้ง 5 ด้านคือ

- การตรวจวินิจฉัยและการรักษา
- การเฝ้าระวังโรค
- การป้องกันและควบคุมยุงพาหะ (เน้นการป้องกันตนเอง)
- การเตรียมความพร้อมด้านทักษะบุคลากร วัสดุอุปกรณ์ และเวชภัณฑ์
- การตอบโต้เมื่อพบการแพร่เชื้อในพื้นที่

5.2 วัตถุประสงค์

1. เพื่อทดสอบประเมินความพร้อมและประสิทธิภาพของการดำเนินกิจกรรมและมาตรการต่างๆ เพื่อป้องกันกา​รกลับมา​แพร่​เชื้อ​ใหม่ Prevention of re-establishment of malaria (POR) โดยเฉพาะปฏิบัติการ เมื่อมีการพบผู้ป่วยติดเชื้อมา​ลา​เรีย รวมทั้งบทบาทและการประสานงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องและชุมชน
2. เพื่อให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขในทุกระดับจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีโอกาสทบทวนความรู้เกี่ยวกับการกำจัดโรคไข้มาลาเรียและการป้องกันกา​รกลับมา​แพร่​เชื้อ​ใหม่
3. เพื่อค้นหาช่องว่างในการประสานงานระหว่างหน่วยงาน
4. เพื่อช่วยในการปรับแผน POR ของจังหวัดให้มีความเหมาะสมในเชิงรายละเอียดระหว่างหน่วยงานด้านสาธารณสุข และหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

5.3 โครงสร้างของการซ้อมแผน

การซ้อมแผนชนิดบนโต๊ะ จัดทำได้หลายรูปแบบ ตามวัตถุประสงค์และผู้เข้าร่วมฝึก โดยการจัดซ้อมแผนชนิดบนโต๊ะครั้งนี้ จะมีการจัดกลุ่มใน 2 รูปแบบดังนี้

1. จัดกลุ่มตามบทบาทหน้าที่ โดยให้ผู้เข้าร่วมฝึกที่มีหน้าที่ประเภทเดียวกัน/ใกล้เคียงกัน อยู่กลุ่มเดียวกันตามมาตรการดังต่อไปนี้ เพื่อให้เกิดการอภิปรายตามบทบาทหน้าที่โดยละเอียด เพื่อนำมาปรับแผนให้ครบถ้วน สมบูรณ์มากขึ้น
 - กลุ่มที่ 1 การเฝ้าระวังโรค
 - กลุ่มที่ 2 การตรวจวินิจฉัย และดูแลรักษาผู้ป่วย
 - กลุ่มที่ 3 การป้องกันและควบคุมยุงพาหะ
 - กลุ่มที่ 4 กลุ่มตอบโต้ เมื่อพบการแพร่เชื้อในพื้นที่
2. การจัดกลุ่มตามระดับพื้นที่เสี่ยง โดยจัดเป็นกลุ่มพื้นที่เสี่ยงสูง และเสี่ยงต่ำ โดยสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดจะมีรายละเอียดของพื้นที่เสี่ยงเพื่อทำการจัดกลุ่มโดยจำนวนกลุ่มของแต่ละพื้นที่จะขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของผู้เข้าร่วม โดยในแต่ละกลุ่มควรจัดให้มีบุคลากรในระดับจังหวัด อำเภอ ตำบลและชุมชน เพื่อทำการอภิปรายกระบวนการดำเนินการตั้งแต่การป้องกัน การเตรียมความพร้อม การตรวจพบผู้ป่วย การสอบสวน การตอบโต้ การควบคุมและการฟื้นฟูหลังการระบาด

5.4 เอกสารอ้างอิง/แหล่งข้อมูลที่จำเป็น/ วัสดุ อุปกรณ์

1. แผนป้องกันการกลับมาแพร่เชื้อใหม่ ประเทศไทย
2. คู่มือปฏิบัติงานการตรวจวินิจฉัยเชื้อมาลาเรียด้วยกล้องจุลทรรศน์และการควบคุมคุณภาพ¹²
3. คู่มือการปฏิบัติงานการตรวจวินิจฉัยเชื้อมาลาเรียด้วยชุดตรวจแบบรวดเร็วและการควบคุมคุณภาพ¹³
4. แนวทางเวชปฏิบัติในการรักษาผู้ป่วยโรคไข้มาลาเรีย ประเทศไทย พ.ศ. 2564 ¹⁴
5. แนวทางการรักษาผู้ป่วยโรคไข้มาลาเรียชนิดไม่มีภาวะแทรกซ้อนสำหรับเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ประเทศไทย พ.ศ. 2564¹⁵
6. แนวทางการปฏิบัติงานกำจัดโรคไข้มาลาเรียสำหรับบุคลากรทางแพทย์และสาธารณสุขประเทศไทย¹⁶

¹² <http://malaria.ddc.moph.go.th/downloadfiles/Microscope2564.pdf>

¹³ <http://malaria.ddc.moph.go.th/downloadfiles/RDT2564.pdf>

¹⁴ [https://malaria.ddc.moph.go.th/downloadfiles/Malaria_Manual/\(Guideline\)_Malaria_Treatment_2564_NTG.pdf](https://malaria.ddc.moph.go.th/downloadfiles/Malaria_Manual/(Guideline)_Malaria_Treatment_2564_NTG.pdf)

¹⁵ [https://malaria.ddc.moph.go.th/downloadfiles/Malaria_Manual/\(Guideline\)_Malaria_Treatment_for_Public_health_personnel_2564.pdf](https://malaria.ddc.moph.go.th/downloadfiles/Malaria_Manual/(Guideline)_Malaria_Treatment_for_Public_health_personnel_2564.pdf)

¹⁶ https://malaria.ddc.moph.go.th/downloadfiles/Malaria_Manual

7. คู่มือการจัดโรคไข้มาลาเรียสำหรับเจ้าหน้าที่ระดับตำบลและอำเภอ¹⁷
8. แบบบันทึกการรายการกิจกรรมตามมาตรการ
9. เอกสารอ้างอิงจาก QR code ดาวน์โหลด์เอกสารอ้างอิง และวิดีโอทัศน์การบรรยายความรู้เรื่องโรคไข้มาลาเรีย
ให้ผู้เข้าร่วมการซ้อมแผนมีความรู้ความเข้าใจเรื่องโรคไข้มาลาเรียและกิจกรรมตามมาตรการต่างๆ เบื้องต้น

5.5 แนวทางการอภิปรายในกลุ่ม

ในการอภิปรายกลุ่มการเตรียมความพร้อมเพื่อป้องกันการกลับมาแพร่เชื้อใหม่นี้ ควรเป็นการบูรณาการส่วนของการวางแผนแบบฝึกหัดและขั้นตอนการดำเนินการ เนื้อหาการอภิปรายควรขึ้นกับวัตถุประสงค์ของผู้วางแผนการฝึกซ้อม และแนวคำถามตามเหตุการณ์สมมติ ได้แก่

- จะดำเนินการอย่างไร เพื่อตอบสนองต่อสถานการณ์นั้นๆ อย่างเหมาะสม
- มีการพัฒนา ประสานงานเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานหรือไม่
- แผนงานของจังหวัด มีจุดอ่อนอะไรบ้าง ฯลฯ

5.6 ข้อตกลงเบื้องต้นของการซ้อมแผน

- ในการตัดสินใจตอบสนองต่อสถานการณ์สมมตินี้ จะต้องคำนึงถึงความรวดเร็วและอยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริง เช่น หน้าที่รับผิดชอบ ระยะเวลา ความเป็นไปได้ ฯลฯ
- เน้นหนักการซักซ้อมความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของเจ้าหน้าที่หน่วยงานทุกภาคส่วนในการทดสอบประสิทธิภาพของแผนการเตรียมพร้อมของจังหวัดและค้นหาช่องว่างในการประสานงานระหว่างหน่วยงาน การส่งต่อรายงานข้อมูลมากกว่ารายละเอียดด้านเทคนิคหรือความรู้เฉพาะด้าน

¹⁷ http://malaria.ddc.moph.go.th/downloadfiles/Malaria_Manual/SRRT_SOP.pdf

5.7 การจัดกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องในการฝึกซ้อม

กลุ่มบุคคล	จำนวน	สรุปบทบาทหน้าที่
ผู้เข้าร่วมการฝึกซ้อมแผน	ตามปริมาณหน่วยงานของแต่ละจังหวัด	ตอบสนองต่อสถานการณ์สมมุติที่กำหนดไว้ ตามบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยงานของผู้เข้าร่วมฝึกซ้อมแผน
วิทยากรกลาง	2 ท่าน	ดำเนินการฝึกซ้อมให้ดำเนินการไปตามกำหนดการและเตรียมอภิปรายสรุปผลการฝึกซ้อมหลังสิ้นสุดการซ้อมแต่ละวันและเมื่อจบการฝึกซ้อม
วิทยากรกลุ่ม	4 ท่าน (จำนวน 4 กลุ่ม กลุ่มละ 1 ท่าน)	ดำเนินกระบวนการกลุ่มและเป็นพี่เลี้ยงให้กับผู้เข้าร่วมฝึกของแต่ละกลุ่ม ตลอดจนประสานงานกับวิทยากรกลางเพื่อเตรียมสรุปผลการฝึกซ้อม
ผู้ช่วยวิทยากรกลุ่ม	4 ท่าน (จำนวน 4 กลุ่ม กลุ่มละ 1 ท่าน)	สังเกต วิเคราะห์กระบวนการขั้นตอนการฝึกซ้อมในภาพรวมและรวบรวมประเด็น ข้อเสนอแนะเพื่ออภิปรายสรุปผลการซ้อมและช่วยเหลือวิทยากรกลุ่มตามความจำเป็น
ผู้สังเกตการณ์	ตามความเหมาะสม	สังเกตกระบวนการฝึกซ้อม และให้ข้อเสนอแนะ

หมายเหตุ: ผู้จัดการฝึกซ้อมเป็นผู้จัดทำรายชื่อการจัดกลุ่ม

5.8 ขั้นตอนการฝึกซ้อม

- เตรียมผู้เข้าร่วมการฝึกของจังหวัด ประกอบด้วย
 - หน่วยงานสาธารณสุขในจังหวัด (สสจ. สสอ. รพ.สต. รพช. และ รพช.)
 - องค์การบริหารส่วนจังหวัด และองค์การบริหารส่วนตำบล
 - หน่วยงานภาคเอกชน/องค์กรเอกชนในจังหวัด
 - ชุมชน (อสม. ผู้นำชุมชน)
- ผู้เข้าร่วมประชุมทั้งหมด รับฟังการบรรยาย ความเป็นมา และกระบวนการฝึกซ้อมแผนในวันแรกก่อนเริ่มการฝึกซ้อม
- ผู้เข้าร่วมการฝึก วิทยากรกลุ่ม ผู้ช่วยวิทยากรกลุ่มเข้าประจำกลุ่ม
- ผู้สังเกตการณ์ เข้าประจำที่นั่งในห้องฝึกซ้อมแผน
- วิทยากรกลางแนะนำบุคคลต่างๆ ในการฝึกซ้อม ต่อจากนั้น อธิบาย กติกาและวิธีการซ้อมแผน

6. วิทยากรกลุ่ม สร้างสัมพันธภาพด้วยการทักทายผู้ร่วมฝึก แนะนำตัว คัดเลือกประธาน เลขานุการและผู้นำเสนอ รวมทั้งชี้แจงวัตถุประสงค์ในการฝึกซ้อม ให้ใช้เวลาประมาณ 15 นาที
7. วิทยากรกลาง อ่านสถานการณ์สมมุติที่ละข้อ และให้กลุ่มใช้เวลาประมาณข้อละ 45 นาทีในการอภิปราย จากนั้นให้แต่ละกลุ่มรวบรวมผลการอภิปรายเพื่อนำเสนอสรุปประเด็นสำคัญให้แก่ที่ประชุม ใช้เวลากลุ่มละ 5 นาที และดำเนินการจนครบทุกกลุ่ม ทุกสถานการณ์สมมุติจนเสร็จสิ้นกระบวนการอภิปรายกลุ่มตามบทบาทหน้าที่
8. วิทยากรกลางร่วมกับวิทยากรกลุ่มสรุปสะท้อนผลการอภิปรายผลจากการจัดกลุ่มตามบทบาทหน้าที่
9. วิทยากรกลางชี้แจงการจัดกลุ่มตามระดับพื้นที่เสี่ยง และวิธีการจัดทำผังการดำเนินงาน (flow chart) เฉพาะในแต่ละพื้นที่ ใช้เวลากลุ่มละ 1 ชั่วโมง 30 นาที
10. ตัวแทนกลุ่มนำเสนอผลการอภิปรายกลุ่ม

ကာလအတွက်

(ตัวอย่าง)

☐ กลุ่มที่ 1. การเฝ้าระวังโรค

☐ กลุ่มที่ 2. การตรวจวินิจฉัยและดูแลรักษาผู้ป่วย

☐ กลุ่มที่ 3. การเฝ้าระวังและควบคุมยุงพาหะ

☐ กลุ่มที่ 4. ตอบโต้เมื่อพบการแพร่เชื้อในพื้นที่

[illegible]

ภาคผนวกที่ 2 แบบประเมินสำหรับฝึกซ้อมแผน

(ตัวอย่าง)

แบบบันทึก การประเมินผลการฝึกซ้อม โดยวิทยากรกลาง (Central facilitator)

การประชุมเชิงปฏิบัติการซ้อมแผนการดำเนินการป้องกันการกลับมาแพร่เชื้อใหม่ของโรคไข้มาลาเรีย (POR)

ในจังหวัดที่หยุดการแพร่เชื้อในพื้นที่แล้ว จังหวัด

วันที่ เดือน พ.ศ.

วัตถุประสงค์ของการซ้อมแผน

1. เพื่อทดสอบประเมินความพร้อมและประสิทธิภาพของการดำเนินกิจกรรมและมาตรการต่างๆ เพื่อป้องกันการกลับมาแพร่เชื้อใหม่ Prevention of re-establishment of malaria (POR) โดยเฉพาะปฏิบัติการ เมื่อมีการพบผู้ป่วยติดเชื้อมาลาเรีย รวมทั้งบทบาทและการประสานงานระหว่างหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และชุมชน
2. เพื่อให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขในทุกระดับจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีโอกาสทบทวนความรู้เกี่ยวกับการกำจัดโรคไข้มาลาเรีย และการป้องกันการกลับมาแพร่เชื้อใหม่
3. เพื่อช่วยในการปรับแผน POR ของจังหวัดให้มีความเหมาะสม

ประเด็นข้อคำถาม

1. กระบวนการและขั้นตอนในภาพรวม บรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่
 () บรรลุ () บรรลุบางส่วน () ไม่บรรลุ
 ความคิดเห็น
 การจัดกลุ่ม การปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มในภาพรวม เป็นอย่างไร
 ความคิดเห็น
 หลังการฝึกซ้อมครั้งนี้แล้ว ท่านคิดว่าจังหวัดมีความพร้อมมากน้อยเพียงใด
 () มาก () ปานกลาง () น้อย
 ความคิดเห็น
 เอกสารแผนป้องกันการกลับมาแพร่เชื้อใหม่ของจังหวัด มีความสมบูรณ์ และมีประโยชน์ มากน้อยเพียงใด
 () มาก () ปานกลาง () น้อย
 ความคิดเห็น
2. ข้อเสนอแนะอื่นๆ เพื่อปรับปรุง แผน POR ของจังหวัด
 ความคิดเห็น
 ข้อเสนอแนะอื่นๆ เพื่อปรับปรุง การซ้อมแผน
 ความคิดเห็น

แบบบันทึก การประเมินผลการฝึกซ้อม โดยวิทยากรกลุ่ม และผู้ช่วยวิทยากรกลุ่ม

การประชุมเชิงปฏิบัติการ ซ้อมแผนการดำเนินการป้องกันการกลับมาแพร่เชื้อใหม่ ของโรคไข้มาลาเรีย (POR)

ในจังหวัดที่หยุดการแพร่เชื้อในพื้นที่แล้ว จังหวัด

วันที่ เดือน พ.ศ.

วัตถุประสงค์ของการซ้อมแผน

1. เพื่อทดสอบประเมินความพร้อมและประสิทธิภาพของการดำเนินกิจกรรมและมาตรการต่างๆ เพื่อป้องกันการกลับมาแพร่เชื้อใหม่ Prevention of re-establishment of malaria (POR) โดยเฉพาะปฏิบัติการ เมื่อมีการพบผู้ป่วยติดเชื้อมาลาเรีย รวมทั้งบทบาทและการประสานงานระหว่างหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องและชุมชน

2. เพื่อให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขในทุกระดับจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีโอกาสทบทวนความรู้เกี่ยวกับการกำจัดโรคไข้มาลาเรีย และการป้องกันการกลับมาแพร่เชื้อใหม่

3. เพื่อช่วยในการปรับแผน POR ของจังหวัดให้มีความเหมาะสม

ชื่อกลุ่ม

ประเด็นข้อคำถาม

1. การซ้อมครั้งนี้บรรลุวัตถุประสงค์ หรือไม่

() บรรลุ () บรรลุบางส่วน () ไม่บรรลุ

ความคิดเห็น

ผลการประเมินโดยรวม การฝึกซ้อมครั้งนี้ สามารถปฏิบัติตามแนวทางหรือไม่

() บรรลุ () บรรลุบางส่วน () ไม่บรรลุ

ความคิดเห็น

ผู้เข้าร่วมฝึกมีความเข้าใจและปฏิบัติงานตามบทบาทของตนเองได้หรือไม่

() สามารถ () สามารถบางส่วน () ไม่สามารถ

ความคิดเห็น

การตอบสนองต่อสถานการณ์สมมุติเป็นอย่างไร

ความคิดเห็น

2. ข้อเสนอแนะอื่นๆ เพื่อปรับปรุง แผน POR ของจังหวัด และการซ้อมแผน

ความคิดเห็น

แบบบันทึก การประเมินผลการฝึกซ้อม โดยผู้สังเกตการณ์ (observer)

การประชุมเชิงปฏิบัติการ ซ้อมแผนการดำเนินการป้องกันการกลับมาแพร่เชื้อใหม่ ของโรคไข้มาลาเรีย (POR)

ในจังหวัดที่หยุดการแพร่เชื้อในพื้นที่แล้ว จังหวัด

วันที่ เดือน พ.ศ.

วัตถุประสงค์ของการซ้อมแผน

1. เพื่อทดสอบประเมินความพร้อมและประสิทธิภาพของการดำเนินกิจกรรมและมาตรการต่างๆ เพื่อป้องกันการกลับมาแพร่เชื้อใหม่ Prevention of re-establishment of malaria (POR) โดยเฉพาะปฏิบัติการ เมื่อมีการพบผู้ป่วยติดเชื้อมาลาเรีย รวมทั้งบทบาทและการประสานงานระหว่างหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และชุมชน
2. เพื่อให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขในทุกระดับจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีโอกาสทบทวนความรู้เกี่ยวกับการกำจัดโรคไข้มาลาเรีย และการป้องกันการกลับมาแพร่เชื้อใหม่
3. เพื่อช่วยในการปรับแผน POR ของจังหวัดให้มีความเหมาะสม

หน่วยงาน/องค์กรของผู้สังเกตการณ์

1. ในภาพรวมกระบวนการฝึกซ้อมเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

.....

2. การจัดกลุ่มและสมาชิกเหมาะสมหรือไม่ ควรปรับปรุงอย่างไร

.....

.....

.....

.....

3. ข้อเสนอแนะอื่นๆ เพื่อปรับปรุงแผน และมาตรการ เพื่อป้องกันการแพร่เชื้อใหม่ POR ของจังหวัด

.....

.....

.....

4. ข้อเสนอแนะอื่นๆ เพื่อปรับปรุงการซ้อมแผน

.....

.....

แบบบันทึก การประเมินผลการฝึกซ้อมแผน สำหรับผู้เข้าร่วมฝึก (participant)

การประชุมเชิงปฏิบัติการ ซ้อมแผนการดำเนินการป้องกันการกลับมาแพร่เชื้อใหม่

ของโรคไข้มาลาเรีย (POR) ในจังหวัดที่หยุดการแพร่เชื้อในพื้นที่แล้ว จังหวัด

วันที่ เดือน พ.ศ.

วัตถุประสงค์ของการซ้อมแผน

1. เพื่อทดสอบประเมินความพร้อมและประสิทธิภาพของการดำเนินกิจกรรมและมาตรการต่างๆ เพื่อป้องกันการกลับมาแพร่เชื้อใหม่ Prevention of re-establishment of malaria (POR) โดยเฉพาะปฏิบัติการ เมื่อมีการพบผู้ป่วยติดเชื้อมาลาเรีย รวมทั้งบทบาทและการประสานงานระหว่างหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องและชุมชน
2. เพื่อให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขในทุกระดับจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีโอกาสทบทวนความรู้เกี่ยวกับการกำจัดโรคไข้มาลาเรีย และการป้องกันการกลับมาแพร่เชื้อใหม่
3. เพื่อช่วยในการปรับแผน POR ของจังหวัดให้มีความเหมาะสม

กลุ่มฝึกปฏิบัติ

() 1. การเฝ้าระวังโรค	() 2. การตรวจวินิจฉัยและการดูแลรักษาผู้ป่วย
() 3. การป้องกันและควบคุมยุงพาหะ	() 4. การตอบโต้เมื่อพบการแพร่เชื้อในพื้นที่

ผลการฝึกซ้อม

1. กระบวนการฝึกซ้อมเหมาะสมและมีประโยชน์ตามวัตถุประสงค์ในระดับใด

() มาก () ปานกลาง () น้อย

ความคิดเห็น

.....

.....

ข้อเสนอแนะอื่นๆ เพื่อปรับปรุงแผน และมาตรการ เพื่อป้องกันการแพร่เชื้อใหม่ PoR ของจังหวัด

.....

.....

2. ข้อเสนอแนะอื่นๆ เพื่อปรับปรุงการซ้อมแผน

.....

.....

.....

กรมควบคุมโรค
กองโรคติดต่อทางแมลง